

Säkerhetsskydd m.m.

Sammanfattning

I detta ärende föreslår riksdagsstyrelsen att lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen ersätts med en ny lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter. Den nya lagen föreslås innehålla grundläggande bestämmelser om säkerhetsskyddet. Tanken är att riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen i föreskriftsform skall meddela de närmare bestämmelser som behövs på området.

Vidare föreslås att det i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall slås fast att en av riksdagsförvaltningens huvuduppgifter är att svara för säkerheten och fredstida krishantering i riksdagen.

Härutöver föreslås ändringar i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler. Ändringarna innebär i huvudsak att möjligheten att besluta om säkerhetskontroll utvidgas till att avse anställda i de fall det finns särskilda skäl för det.

Slutligen föreslås vissa ändringar i riksdagsordningen och i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Riksdagsstyrelsens förslag till riksdagsbeslut.....	3
Riksdagsstyrelsens lagförslag.....	4
Redogörelse för ärendet.....	11
Allmänt om reglerna rörande säkerhet	12
Säkerhetsskydd.....	14
Gällande rätt	14
Reformbehovet	15
En ny lag om säkerhetsskyddet i riksdagen och dess myndigheter.....	16
Säkerhetsskyddets omfattning	20
Skyddsåtgärder	24
Säkerhetsskyddsavtal.....	30
Utbildning och kontroll	31
Föreskrifter	31
Säkerhetskontroll.....	34
Gällande rätt	34
Förhållandet mellan säkerhetsskyddet och säkerhetskontrollen	35
Kretsen av personer som reglerna bör gälla för	36
För vilka tillfällen skall beslut om säkerhetskontroll kunna fattas?.....	38
Följdändringar	39
Övriga frågor	40
Räddningsledning	40
Samhällsviktiga anläggningar.....	41
Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser	43
Ekonomiska konsekvenser av förslagen.....	44
<i>Bilaga 1</i>	
Promemorians lagförslag.....	45
<i>Bilaga 2</i>	
Förteckning över remissinstanser	59
<i>Bilaga 3</i>	
Utkastets lagförslag	60

Riksdagsstyrelsens förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen antar riksdagsstyrelsens förslag till

1. lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter,
2. lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen,
3. lag om ändring i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler,
4. lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar och
5. lag om ändring i riksdagsordningen.

Stockholm den 26 oktober 2005

På riksdagsstyrelsens vägnar

Björn von Sydow

Anders Forsberg

I beslutet har deltagit Björn von Sydow, ordförande, Britt Bohlin Olsson, Carin Lundberg, Mikael Odenberg, Bo Könberg, Lennart Nilsson, Stefan Attefall, Lars Bäckström och Leif Jakobsson.

Riksdagsstyrelsens lagförslag

1 Förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller i verksamhet vid riksdagen, riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter.

2 § I verksamhet där lagen gäller skall det säkerhetsskydd finnas som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter.

Säkerhetsskyddet skall utformas med beaktande av enskildas rätt att enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar samt med beaktande av enskildas integritet.

Vid utformningen av säkerhetsskyddet i riksdagen och riksdagsförvaltningen skall öppenheten gentemot allmänheten och företrädare för massmedierna särskilt beaktas.

3 § Med säkerhetsskydd avses

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen (1980:100) och som rör rikets säkerhet och
3. skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet.

4 § Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
 2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som avses i 1 eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning) och
 3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).
- Säkerhetsskyddet skall även i övrigt förebygga terrorism.

5 § Vid utformningen av informationssäkerheten skall behovet av skydd för automatiserad informationsbehandling beaktas särskilt.

6 § Tillträdesbegränsningar skall utformas så att den enskildes rätt att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Bestämmelser om allmänhetens tillträde till riksdagens kammare och utskott finns i riksdagsordningen och i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler.

Bestämmelser om förbud mot tillträde till vissa anläggningar finns i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar.

7 § Bestämmelser om säkerhetsprövning för riksdagen och riksdagens myndigheter finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

8 § När en myndighet som lagen gäller för avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling där det förekommer uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess, skall myndigheten träffa ett skriftligt avtal (säkerhetsskyddsavtal) med anbudsgivaren eller leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det enskilda fallet.

Om säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller för anbudsgivaren eller leverantören på grund av 1 § 2 eller 3 i den lagen, kan anbudsgivarens eller leverantörens skyldigheter enligt lagen inte göras mindre långtgående genom villkoren i säkerhetsskyddsavtalet.

9 § Myndigheter som lagen gäller för skall se till

1. att de som berörs av bestämmelserna i denna lag informeras om innehållet i den och får utbildning i frågor om säkerhetsskydd och
2. att säkerhetsskyddet kontrolleras.

10 § Av 5 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen följer att riksdagsförvaltningen får meddela föreskrifter och råd inom sitt verksamhetsområde.

Övriga myndigheter under riksdagen får meddela de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av

1. denna lag och
2. säkerhetsskyddslagens (1996:627) bestämmelser om säkerhetsprövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006 då lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen upphör att gälla.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Riksdagsförvaltningens huvuduppgift är att

1. biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden,
2. svara för de myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 9 kap. 4 § riksdagsordningen,
3. informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,
4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter *samt*
5. tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

Föreslagen lydelse

1 §

Riksdagsförvaltningens huvuduppgift är att

1. biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden,
2. svara för de myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 9 kap. 4 § riksdagsordningen,
3. informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,
4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter,
5. *svara för säkerheten och för fredstida krishantering i riksdagen samt*
6. tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 6 §§ lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle eller, *då det gäller sammanträde med riksdagens kammare eller offentlig del av sammanträde med ett utskott, visst sammanträde eller viss tid.*

Säkerhetskontroll *omfattar besökare till riksdagens lokaler.* Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen.

Besökare som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll *skall* vägras tillträde till riksdagens lokaler.

Besökare som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras.

Föreslagen lydelse

2 §¹

Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle eller viss tid.

3 §²

Säkerhetskontroll *får omfatta den som utan att vara ledamot av riksdagen uppehåller sig i riksdagens lokaler. Kontroll av anställda vid riksdagsförvaltningen och partikanslierna får dock endast ske om det finns särskilda skäl för det.* Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen.

6 §³

Den som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll *får* vägras tillträde till *eller avvisas från* riksdagens lokaler.

Den som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 1999:22.

² Senaste lydelse 1999:22.

³ Senaste lydelse 1999:22.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Som skyddsobjekt får förklaras

1. statliga förvaltningsbyggnader, statschefens residens och bostäder samt statsministerns bostäder,

2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätten eller nyttjanderätten och som disponeras av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt samt militära fartyg och luftfartyg,

3. anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av befolkningsskyddet och räddningstjänsten eller det civila försvaret i övrigt, för energiförsörjning, vattenförsörjning, rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål,

4. områden där Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök,

5. områden där Försvarmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige eller för att hindra en kränkning av Sveriges territorium, *och*

6. områden där en främmande stats militära styrka tillfälligt bedriver övningar när den här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för internationellt samarbete.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Som skyddsobjekt får förklaras

1. statliga förvaltningsbyggnader, statschefens residens och bostäder samt statsministerns bostäder,

2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätten eller nyttjanderätten och som disponeras av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt samt militära fartyg och luftfartyg,

3. anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av befolkningsskyddet och räddningstjänsten eller det civila försvaret i övrigt, för energiförsörjning, vattenförsörjning, rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål,

4. områden där Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök,

5. områden där Försvarmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige eller för att hindra en kränkning av Sveriges territorium,

6. områden där en främmande stats militära styrka tillfälligt bedriver övningar när den här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för internationellt samarbete *och*

7. *anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av riksdagen eller riksdagsförvaltningen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 1996:403.

5 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelserna 2.4.1, 4.13.2 och 10.7.4 i riksdagsordningen¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2.4.1

I plenisalen skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får talmannen utvisa samtliga åhörare.

Besökare till åhörarläktaren skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt föremål som kan användas för att störa ordningen i plenisalen. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till åhörarläktaren. Under besöket på åhörarläktaren förvaras de inlämnade tillhörigheterna i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

Ytterligare bestämmelser om tillträde till åhörarläktaren finns i 34 och 36 §§ lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler.

4.13.2

Vid en offentlig del av ett utskottssammanträde skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till en offentlig del av ett utskottssammanträde skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler.

10.7.4

Vid en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

¹ Riksdagsordningen omtryckt 2003:594.

Nuvarande lydelse

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.*

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *i riksdagens lokaler.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Redogörelse för ärendet

Den 12 december 2001 beslutade riksdagsstyrelsen att genomföra en översyn av lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen (dnr 155-2307-01/02). I uppdraget ingick bl.a. att lämna förslag till åtgärder som gör det möjligt att effektivt möta olika former av hot eller angrepp som syftar till att hindra eller störa den demokratiska beslutsprocessen eller öppenheten och insynen i riksdagens verksamhet. I uppdraget ingick också att lämna förslag till en reglering som medger att säkerheten i riksdagens tekniska infrastruktur, t.ex. olika IT-system, skall kunna kontrolleras. Förslagen skulle utformas med beaktande av riksdagsledamöternas integritet. Vidare ingick att se över möjligheten att skilja ut detaljbestämmelser ur lagen för att i stället meddela motsvarande bestämmelser i föreskriftsform.

Översynen genomfördes av en arbetsgrupp inom riksdagsförvaltningen. Den del av arbetet som rör behovet av lagändringar utmynnade i en promemoria som remissbehandlats. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*.

Med utgångspunkt i promemorians förslag och remissynpunkterna har ett utkast till framställning till riksdagen arbetats fram. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 3*. Utkastet har remitterats till Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Riksbanken, Regeringskansliet, Fackförbundet ST, Saco och Seko.

Riksdagsstyrelsens förslag i detta ärende bygger på de remissbehandlade lagförslagen. Frågor om den närmare utformningen av de bestämmelser som bör meddelas i föreskriftsform tas inte upp här.

Det ursprungliga uppdraget avsåg i huvudsak säkerhetsskyddet i riksdagen. Med säkerhetsskydd avses traditionellt sett endast skydd som tar sikte på rikets säkerhet. Under arbetets gång har emellertid aktualiserats också andra frågor med anknytning till säkerheten inom riksdagen som inte direkt kan sägas ha med rikets säkerhet att göra. Här handlar det framför allt om bestämmelserna om säkerhetskontroll, vilka gör det möjligt att bl.a. genomföra kroppsvisitation av besökare i syfte att förhindra våldsbrott i riksdagens lokaler. De förslag som läggs fram i detta ärende avser såväl reglerna om säkerhetsskydd som reglerna om säkerhetskontroll.

Det nu framlagda förslaget är ett första steg i styrelsens arbete med att förbättra säkerheten i riksdagen. Avsikten är att arbeta vidare med frågan om informationssäkerheten. Det fortsatta arbetet kommer även att ta sikte på behovet av att förebygga hot och våld mot förtroendevalda. Hithörande frågor är för närvarande föremål för överväganden i en parlamentariskt sammansatt kommitté (dir. 2004:102). Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 30 april 2006.

Allmänt om reglerna rörande säkerhet

Bestämmelser som berör säkerhetsfrågor i riksdagen finns i ett flertal lagar.

Riksdagsordningen anger att kammarens sammanträden – och i vissa fall utskottens – är offentliga. Här finns också regler om tystnadsplikt. Talmannen har vissa befogenheter för att kunna upprätthålla ordningen på läktaren.

En med riksdagsordningen i detta avseende nära sammanhängande reglering finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler. Här har talmannen befogenhet att besluta om kontroll bestående av kroppsvisitation i syfte att förhindra vissa vålds- och egendomsbrott. Denna lagstiftning gäller numera generellt i riksdagens lokaler. Endast besökare kan kontrolleras.

Tillämpningsområdet för lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen är inte begränsat till skydd mot vissa brott. Här har i stället olika skyddsintressen angivits. Lagen syftar sålunda till att åstadkomma skydd för sekretessbelagda handlingar, skydd mot att obehöriga får tillträde till riksdagens lokaler och skydd mot att icke pålitliga personer ges vissa arbetsuppgifter. I huvudsak är det endast handlingar och arbetsuppgifter som rör rikets säkerhet som skall skyddas enligt denna lag. Härtill skall dock läggas brandskydd. Lagen anger med en hög detaljeringsgrad ett stort antal åtgärder för att åstadkomma skyddet.

Säkerhetsskyddslagen (1996:627) innehåller bestämmelser som i huvudsak riktar sig till regeringens myndigheter och kommuner. Vissa av bestämmelserna – de som gäller säkerhetsprövning – gäller dock även för riksdagen och dess myndigheter. Ett centralt inslag i säkerhetsprövningen är placering i säkerhetsklass av vissa anställningar och uppdrag, registerkontroll och särskild personutredning.

Lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen innehåller regler om vad som är förvaltningens uppgifter. Lagen anger också vilka uppgifter som faller på riksdagsstyrelsen. En sådan uppgift är att besluta om föreskrifter som enligt lag eller annan författning skall beslutas av riksdagsförvaltningen.

Lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar, den s.k. skyddslagen, innehåller bestämmelser som gör det möjligt för regeringen att besluta att vissa anläggningar skall förklaras vara skyddsobjekt. Innebörden av ett sådant beslut är att tillträde är förbjudet. Ett sådant beslut avseende riksdagens byggnader har fattats av regeringen.

Det finns också en rad föreskrifter på området, föreskrifter som beslutats av dåvarande riksdagens förvaltningskontor. Här handlar det om en instruktion för säkerhetschefen, en instruktion för bevakningspersonalen, en föreskrift om utländska journalisters tillträde samt en föreskrift som går ut på att regeringens säkerhetsskyddsförordning (1996:633) skall gälla för riksdagen i tillämpliga delar.

Säkerhetsskydd

Gällande rätt

Den huvudsakliga regleringen av säkerhetsskyddet i riksdagen finns i lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen. Bestämmelserna riktar sig bl.a. till riksdagsförvaltningen och dess anställda, till anställda vid partikanslierna samt till riksdagens ledamöter. Lagen gäller inte för riksdagens övriga myndigheter.

I 2 § i lagen anges att säkerhetsskyddet omfattar sekretessskydd, tillträdesskydd och infiltrationsskydd. Vidare omfattas information om och kontroll av dessa åtgärder. Med *sekretessskydd* förstås skydd mot att någon obehörig får kännedom om innehållet i en handling eller om en uppgift av annat slag som rör totalförsvaret, Sveriges förbindelser med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- eller bevakningsåtgärd avseende riksdagen, allt under förutsättning att sekretess gäller för uppgiften enligt vissa bestämmelser i sekretesslagen (1980:100). De sekretessbestämmelser som är aktuella är reglerna i 2 kap. samt i 5 kap. 2 och 3 §§. *Tillträdesskydd* innebär skydd mot att någon obehörig får tillträde till riksdagens lokaler. Med *infiltrationsskydd* menas skydd mot att någon som inte är pålitlig från säkerhetssynpunkt ges arbetsuppgifter som rör totalförsvaret, Sveriges förbindelser med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- eller bevakningsåtgärd avseende riksdagen. Dessa skyddsåtgärder bygger på den indelning i skyddsåtgärder som tidigare fanns i förordningen (1981:421) om säkerhetsskyddet vid statliga myndigheter. Till säkerhetsskyddet i riksdagen hänförs härutöver beredskapsåtgärder mot *brand och andra skador* samt hjälpinsatser med anledning härav.

Lagen om säkerhetsskydd i riksdagen innehåller också en mängd detaljerade föreskrifter om vilka åtgärder som skall vidtas inom ramen för respektive skyddsåtgärd. Sådana detaljbestämmelser finns emellertid inte när det gäller infiltrationsskyddet. I denna del gäller i stället bestämmelserna om säkerhetsprovning i 11–29 §§ säkerhetsskyddslagen (1996:627). De bestämmelserna gäller även för riksdagens övriga myndigheter.

Härutöver innehåller lagen om säkerhetsskydd i riksdagen bestämmelser om riksdagsförvaltningens informationsansvar, om säkerhetschefens uppgifter samt om enhetschefers ansvar i vissa avseenden. Vidare ges riksdagens myndigheter rätt att meddela närmare föreskrifter rörande säkerhetsprovning.

Lagen om säkerhetsskydd i riksdagen tar alltså sikte på riksdagen, riksdagsförvaltningen och i viss utsträckning riksdagens övriga myndigheter.

För statliga myndigheter i övrigt samt för kommuner och landsting finns bestämmelser på detta område i den nyss nämnda säkerhetsskyddslagen (1996:627). Lagen gäller vidare vid verksamhet hos aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser, om staten, kommuner eller landsting utövar ett bestämmande rättsligt inflytande över dem. Slutligen gäller lagen för verksam-

het hos enskilda, om verksamheten är av betydelse för rikets säkerhet eller särskilt behöver skyddas mot terrorism.

Enligt säkerhetsskyddslagen förstås med säkerhetsskydd dels skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet, dels skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen och som rör rikets säkerhet, dels skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, även om brotten inte hotar rikets säkerhet. Dessa skyddsintressen skall tillgodoses med ett antal olika säkerhetsskyddsåtgärder, nämligen informationssäkerhet, tillträdesbegränsning och säkerhetsprövning. Med *informationssäkerhet* förstås att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet ej obehörigen röjs, ändras eller förstörs. Med *tillträdesbegränsning* avses att obehöriga skall hindras från att få tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som nyss sagts eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs. *Säkerhetsprövning* skall hindra att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet. Säkerhetsskyddsåtgärderna skall utformas så att också behovet av skydd mot terrorism tillgodoses. Indelningen i skyddsåtgärder överensstämmer i huvudsak med de skyddsåtgärder som angavs i den ovan nämnda förordningen om säkerhetsskyddet vid statliga myndigheter.

Reformbehovet

När de nuvarande bestämmelserna om säkerhetsskydd i riksdagen infördes angavs att det är en viktig utgångspunkt att öppenheten i vårt statsskick utgör en grundläggande förutsättning för det offentliga livet och att detta förhållande självklart skall präglade arbetet i riksdagen i dess egenskap av ledande statsorgan. Arbetet i riksdagen kännetecknas också av en hög grad av öppenhet gentemot allmänheten och medierna. Detta intresse av öppenhet bör även fortsättningsvis väga tungt vid utformningen av säkerhetsskyddet.

Mot intresset av öppenhet måste emellertid vägas intresset av säkerhet. Det är av utomordentlig vikt att den demokratiska beslutsprocessen inte störs eller hindras av hot eller angrepp mot riksdagen. Sedan tillkomsten av lagen om säkerhetsskydd i riksdagen har lagen endast undergått marginella förändringar. För att kunna värna den demokratiska beslutsprocessen och riksdagens öppenhet mot sådana hot eller angrepp som inte kunde förutses när lagen kom till är det angeläget att den moderniseras.

För en modernisering talar utvecklingen av terrorismen. Under de senaste åren har flera terroristattentat ägt rum runt om i världen. Det kan inte uteslutas att även Sverige kan komma att drabbas. Lagstiftningen bör utformas så att den ger bästa möjliga förutsättningar att förhindra terrordåd. Den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen saknar – till skillnad från säkerhetsskyddslagen – bestämmelser om skydd mot terrorism. Reglerna om vad sä-

kerhetsskyddet i riksdagen omfattar bör alltså kompletteras med bestämmelser om skydd mot terrorism.

Författningsregleringen av säkerhetsskyddet bör förbättras. Flera aspekter bör beaktas i detta sammanhang. Ett tydligt utpekat mål i direktivet som styrt översynen har varit att bestämmelser på detaljnivå bör meddelas i föreskrifter av respektive myndighet i stället för som nu är fallet i lag. Här måste hänsyn tas till att flera av de detaljbestämmelser som finns i den nuvarande lagen inte bara syftar till att tillgodose de skyddsintressen som säkerhetsskydd traditionellt sett avser, dvs. skydd av rikets säkerhet. Detta får betydelse för utformningen av föreskriftsrätten, som alltså måste omfatta såväl säkerhetsskydd som säkerhetsfrågor i stort. En ny reglering av säkerhetsskyddet i riksdagen bör dessutom klargöra riksdagsförvaltningens ansvar. Vidare bör en ny reglering omfatta också riksdagens övriga myndigheter – i dag är det endast bestämmelserna om säkerhetsprövning som gäller för dessa myndigheter. Slutligen bör en språklig anpassning göras till de begrepp som bl.a. används i säkerhetsskyddslagen.

En ny lag om säkerhetsskyddet i riksdagen och dess myndigheter

Riksdagsstyrelsens förslag: Lagen om säkerhetsskydd i riksdagen ersätts av en ny lag. Den nya lagen föreslås gälla i verksamhet vid riksdagen, riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter. I verksamhet där lagen gäller skall det säkerhetsskydd finnas som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. I den nya lagen anges att säkerhetsskyddet skall utformas med beaktande av enskildas rätt att enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar samt enskildas integritet. Vid utformningen av säkerhetsskyddet i riksdagen och riksdagsförvaltningen skall intresset av öppenhet gentemot allmänheten och massmedierna särskilt beaktas.

I lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen tas in en bestämmelse om att förvaltningen har till uppgift att svara för säkerheten och för fredstida krishantering i riksdagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med riksdagsstyrelsens förslag. I promemorian föreslås dock att lagen även skall gälla vid verksamhet hos partikanslierna och för andra som har fast arbetsplats i riksdagens lokaler. Vidare föreslås i promemorian att det skall införas två nya lagar, en som gäller för riksdagen, partikanslierna och riksdagsförvaltningen och en som gäller för riksdagens myndigheter. Promemorian avviker från styrelsens förslag även på det sättet att det föreslås att riksdagsförvaltningen skall svara för säkerhetsskyddet – inte för säkerheten – i riksdagen.

Remissinstanserna: Riksbanken, Riksrevisionen och Riksdagens ombudsmän har inte något att erinra mot att säkerhetsskyddet vid riksdagens myndig-

heter regleras i lag. Detsamma gäller de övriga myndigheter som yttrat sig över promemorian. Riksrevisionen framhåller att riksdagens myndigheter har andra skyddsbehov än riksdagen. Regeringskansliet anför att det bör övervägas om det behövs en reglering av informationssäkerheten för de myndigheter som använder riksdagsförvaltningens IT-system.

Det remitterade utkastets förslag: Överensstämmer med riksdagsstyrelsens förslag, förutom att ändringen i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen innebär att förvaltningen endast skall svara för säkerhetsskyddet.

Remissinstanserna: Riksbanken tar upp frågan om krishantering hos riksdagens myndigheter.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

En ny lag om säkerhetsskyddet

Den nuvarande regleringen av säkerhetsskyddet i riksdagen och dess myndigheter har flera brister. För det första saknas en klar bestämmelse som anger att säkerhetsskyddet skall förebygga terrorism. För det andra innehåller lagen om säkerhetsskydd i riksdagen en mängd bestämmelser som tar sikte på förhållanden som inte behöver regleras i lag. Som exempel kan nämnas en bestämmelse om att det skall finnas en säkerhetschef (3 §), enhetschefers ansvar (4 §) och hanteringen av identitetskort (24 och 25 §§). Detta innebär att det i stor utsträckning krävs lagändringar om det skulle behöva genomföras förändringar också på detaljnivå rörande säkerhetsskyddet i riksdagen. Detta är inte tillfredsställande. I stället bör en mer flexibel reglering eftersträvas så att säkerhetsskyddet snabbt kan anpassas efter rådande behov. För det tredje framstår skyddsbestämmelserna i lagen om säkerhetsskydd i riksdagen som omoderna. De begrepp som användes när lagen kom till år 1983 hämtades från den numera upphävda förordningen (1981:421) om säkerhetsskyddet vid statliga myndigheter. Förordningen upphörde att gälla år 1996 när säkerhetsskyddslagen infördes. Skyddsåtgärderna genomgick då en modernisering. En anpassning bör nu ske till de begrepp som bl.a. används i säkerhetsskyddslagen.

De förändringar som behövs för att komma till rätta med de nuvarande bristerna är av sådan omfattning att de nya bestämmelserna bör tas in i en helt ny lag som får ersätta den nu gällande. Den nya lagen bör ge en rättslig ram för säkerhetsskyddet. Tanken är att riksdagsförvaltningen och de myndigheter som lagen gäller för skall meddela de närmare föreskrifter som behövs för att uppnå ett fullgott säkerhetsskydd. Inom riksdagsförvaltningen är arbetet fördelat på det sättet att det är en fråga för riksdagsstyrelsen att meddela föreskrifter.

I den nya lagen bör det meddelas grundläggande bestämmelser om säkerhetsskyddet. Sålunda bör det anges att det skall finnas ett säkerhetsskydd och att detta skall ges den omfattning som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. Den nya lagen bör även innehålla

bestämmelser om vad som avses med säkerhetsskyddet och om syftet med skyddet. I lagen bör anges vad som skall beaktas vid utformningen av säkerhetsskyddet. Sålunda bör det slås fast att enskildas rätt enligt tryckfrihetsförordningen att ta del av allmänna handlingar skall beaktas vid utformningen av säkerhetsskyddet, likaså att säkerhetsskyddet skall utformas med beaktande av enskildas personliga integritet. Dessutom bör det klargöras att säkerhetsskyddet i riksdagen och riksdagsförvaltningen skall utformas med beaktande av intresset av öppenhet gentemot allmänheten och medierna. Lagen bör också innehålla bestämmelser som tar sikte på upphandling samt utbildning och kontroll.

Närmare om tillämpningsområdet för den nya lagen

I den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen åläggs riksdagsförvaltningen vissa uppgifter. Andra bestämmelser riktar sig direkt till anställda vid riksdagsförvaltningen och partikanslierna samt till riksdagens ledamöter. Bestämmelserna i lagen gäller däremot inte alls för riksdagens övriga myndigheter, dvs. Riksbanken, Riksrevisionen och Riksdagens ombudsmän. Lagen gäller inte heller för de nämnder som brukar räknas till riksdagens myndigheter, dessa är bl.a. Valprovsnämnden, Statsrådsarvodesnämnden, Riksdagens arvodesnämnd, Riksdagens överklagandenämnd och Nämnden för lön till riksrevisorerna. Det kan dock framhållas att de nuvarande bestämmelserna om säkerhetsprövning i 11–29 §§ säkerhetsskyddslagen gäller för riksdagen och dess myndigheter. Detta följer av 2 § i den lagen.

Frågan blir då hur den nya lagens tillämpningsområde skall bestämmas. Även om det kan diskuteras vad som bör omfattas av säkerhetsskyddet framstår det som självklart att tyngdpunkten bör ligga på skydd av rikets säkerhet och skydd mot terrorism. Med skyddet av rikets säkerhet avses bl.a. skyddet av den inre säkerheten för det demokratiska statskicket.

Den politiska beslutsprocessen har en central roll i det demokratiska statskicket. Verksamheter med anknytning till den skall alltså skyddas. Riksdagens uppgift är att stifta lag, besluta om skatt till staten samt om hur offentliga medel skall användas. Härtill kommer att utöva viss granskning. Ärenden som rör dessa uppgifter bereds i utskott. Inom ramen för den beredningen skall utskotten också följa upp och utvärdera riksdagsbeslut. Till detta kommer att utskotten skall följa arbetet inom Europeiska unionen. Dessa verksamheter bör skyddas inom ramen för säkerhetsskyddet. Den nya lagen om säkerhetsskydd bör alltså gälla i verksamhet vid riksdagen. Eftersom riksdagsförvaltningen biträder riksdagen vid behandlingen av ärenden bör lagen gälla också i förvaltningens verksamhet.

Avsikten med att låta den nya lagen gälla i verksamhet vid riksdagen är inte att ålägga riksdagen de skyldigheter som följer av den nya lagen. Denna uppgift bör läggas på riksdagsförvaltningen, som redan enligt nu gällande bestämmelser har flera uppgifter som gäller såväl säkerhetsskyddet som säkerheten i övrigt i riksdagen. Riksdagsförvaltningens ansvar i dessa avseen-

den bör komma till uttryck i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

En annan fråga om den nya lagens tillämpningsområde rör riksdagspartiernas gruppkanslier. På dessa kanslier arbetar personer som anställda av partierna för att biträda riksdagens ledamöter. Riksdagsförvaltningen har alltså inte något personalansvar för dem, och partikanslierna är inte en del av förvaltningen. Partikanslierna arbetar emellertid i lokaler som riksdagsförvaltningen äger, och de använder datautrustning som är ansluten till nätverket inom riksdagen. Riksdagsförvaltningens verksamhetsområde omfattar således i viss utsträckning partikanslierna och deras personal. Detta innebär att de instrument som den nya lagen ger riksdagsförvaltningen bör kunna användas i förhållande till partikanslierna. I praktiken innebär detta att riksdagsstyrelsen kan meddela föreskrifter som gäller för partikanslierna. Kanslierna åläggs emellertid inga skyldigheter att självständigt vidta säkerhetsskyddsåtgärder, ansvaret för detta åvilar i stället riksdagsförvaltningen.

Ytterligare en annan fråga om lagens tillämpningsområde rör de företrädare för massmedierna som i enlighet med den nu gällande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen har rätt att vistas i riksdagens lokaler. Eftersom det inte är massmediernas verksamhet som skall skyddas av den nya lagen bör lagen inte gälla i deras verksamhet. Däremot kan mediernas representanter beröras av säkerhetsskyddet. Riksdagen har emellertid som framgått i det föregående ett starkt intresse av att upprätthålla en hög grad av öppenhet gentemot medierna. Vid utformningen av säkerhetsskyddet bör alltså – som framgått i det föregående – hänsyn tas till medierna. Riksdagsstyrelsen återkommer till denna fråga i avsnittet som behandlar tillträdesbegränsningar.

Inte heller beträffande de entreprenörer som bedriver verksamhet i riksdagens lokaler finns det anledning att göra lagen tillämplig på deras verksamhet.

Intresset av att åstadkomma ett fullgott säkerhetsskydd gör sig gällande också beträffande övriga myndigheter under riksdagen. De remissinstanser som yttrat sig i denna del har också ställt sig bakom förslaget i promemorian att lagreglera säkerhetsskyddet för riksdagens myndigheter. De nya bestämmelserna om säkerhetsskydd bör alltså även gälla för samtliga myndigheter under riksdagen.

Sammantaget bör således den nya lagen om säkerhetsskydd gälla i verksamhet vid riksdagen, riksdagsförvaltningen och riksdagens övriga myndigheter. Som några remissinstanser har understrukit ser skyddsbehoven anorlunda ut för riksdagen och riksdagsförvaltningen än för riksdagens övriga myndigheter. Detta motiverar dock inte att det införs två lagar, en gällande för riksdagen och riksdagsförvaltningen och en för övriga myndigheter under riksdagen. De skillnader som finns mellan berörda myndigheter bör i stället komma till uttryck vid utformningen av säkerhetsskyddet hos respektive myndighet.

Krishantering

Inom politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar bedrivs verksamhet som omfattar beredskapen för vissa normala fredstida olyckor liksom extrema framtida störningar och olyckor med omfattande konsekvenser. Bestämmelser på detta område finns för myndigheter under regeringen i förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. I den anges vilka åtgärder som myndigheterna skall vidta inom ramen för fredstida krishantering. Motsvarande uppgift bör åläggas riksdagsförvaltningen. Detta bör anges i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Säkerhetsskyddets omfattning

Riksdagsstyrelsens förslag: Säkerhetsskyddet skall avse

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen och som rör rikets säkerhet,
3. skydd mot terroristbrott, även om brotten inte hotar rikets säkerhet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med riksdagsstyrelsens förslag. I promemorian föreslås dock att säkerhetsskyddet även skall omfatta skydd mot brand och andra skador samt frågor om ordning och säkerhet som sammanhänger med säkerhetsskyddet.

Remissinstanserna: Regeringskansliet anser att frågan om avgränsningen av säkerhetsskyddsbegreppet bör övervägas ytterligare. Rikspolisstyrelsen och Säkerhetspolisen anser att det inte är tydligt vad som avses med frågor om ordning och säkerhet som sammanhänger med säkerhetsskyddet. Säkerhetspolisen och Försvarsmakten anser att begreppet säkerhetsskydd inte bör omfatta skydd mot brand och andra skador. Försvarsmakten och Säkerhetspolisen tar upp frågan om att vidga säkerhetsskyddsbegreppet så att det även omfattar skydd av uppgifter som Sverige internationellt åtagit sig att skydda. Riksrevisionen och Riksbanken anser att säkerhetsskyddsbegreppet bör utvidgas i syfte att bereda skydd för andra intressen än rikets säkerhet.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag*Skyddet av rikets säkerhet*

Den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen går ut på att åstadkomma ett skydd för riksdagens verksamhet och för sekretessbelagda uppgifter som rör rikets säkerhet (förs. 1982/83:24 s. 8). Det finns ingen definition i lagen av vad som avses med rikets säkerhet. Inte heller i motiven berördes frågan närmare. I motiven till säkerhetsskyddslagen (prop. 1995/96:129 s. 22 f.) finns emellertid en beskrivning av begreppet som kan sägas ge ut-

tryck för vad som i vanliga fall menas med rikets säkerhet. Där anfördes att med rikets säkerhet avses både den yttre säkerheten för det nationella oberoendet och den inre säkerheten för det demokratiska statsskicket. Skyddet för den yttre säkerheten tar i första hand sikte på totalförsvaret, dvs. den militära och civila verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Ett hot mot rikets säkerhet kan emellertid förekomma även om det inte utgör ett hot mot totalförsvaret. Exempelvis torde spioneribrottet kunna vara av detta slag. Också den inre säkerheten kan hotas utan att totalförsvaret berörs. Som exempel kan nämnas att grupperingar som saknar förbindelser med främmande makt kan angripa rikets demokratiska statsskick. I detta ärende utgår riksdagsstyrelsen från att begreppet rikets säkerhet har i huvudsak denna innebörd.

Frågan är om skyddet av rikets säkerhet alltjämt bör bilda utgångspunkt för vad säkerhetsskyddet skall omfatta eller om det finns skäl att vidga säkerhetsskyddsbegreppet.

Riksdagens uppgift är att stifta lag, besluta om skatt till staten och om användningen av statliga medel samt att utöva viss kontroll. Utövandet av dessa uppgifter är ett uttryck för det demokratiska statsskicket. Med utgångspunkt i vad som anförts ovan om vad som kan anses ligga inom ramen för uttrycket rikets säkerhet finns det för riksdagens del – och därmed riksdagsförvaltningens – inget behov av någon utvidgning av säkerhetsskyddsbegreppet.

När det gäller riksdagens övriga myndigheter har det i detta ärende inte framkommit något som tyder på att skyddsbehoven för dem skulle vara påtagligt annorlunda än de behov som finns beträffande myndigheter under regeringen. För dessa gäller som framgått ovan ett säkerhetsskyddsbegrepp som tar sikte på skydd av rikets säkerhet. Detta talar emot en utvidgning av säkerhetsskyddsbegreppet i detta ärende.

Riksdagsstyrelsen vill för sin del inte utesluta att det kan finnas andra skyddsvärda intressen hos såväl riksdagen som riksdagens myndigheter än sådana som rör rikets säkerhet. En mer allmän utvidgning av säkerhetsskyddsbegreppet bör dock rimligen inte ske utan att frågan övervägs i ett större sammanhang.

Vad härefter gäller den mer avgränsade frågan om att – såsom Riksrevisionen förordat – låta säkerhetsskyddet omfatta alla sekretesskyddade uppgifter oavsett om de rör rikets säkerhet eller inte gör riksdagsstyrelsen bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl för en sådan utvidgning. Denna fråga var aktuell när säkerhetsskyddslagen infördes. Regeringen ansåg då att det inte fanns skäl att låta säkerhetsskyddet omfatta all sekretess, inte ens till förmån för det allmännas intressen (2–6 kap. sekretesslagen). En sådan ordning skulle, bortsett från de kostnader och andra nackdelar som följer av reglerna om säkerhetsskydd, medföra att staten kringgärdar sina egna intressen med ett utomordentligt strikt regelsystem, medan uppgifter som sekretessbeläggs av hänsyn till den enskildes intressen lämnas om inte oskyddade så i varje fall med ett mycket sämre skydd (prop. 1995/96:129 s. 24 f.). Enligt riksdagsstyrelsens uppfattning har dessa argument fortfarande bärkraft. Be-

stämmelserna i sekretesslagen är dessutom straffsanktionerade genom bestämmelserna om straff för brott mot tystnadsplikt. Av 20 kap. 3 § brottsbalken följer att överträdelse kan föranleda böter eller fängelse i högst ett år. Dessa skyddsintressen är alltså inte oreglerade.

Slutsatsen av det anförda blir att det inte finns skäl att i detta ärende förorda en utvidgning av säkerhetsskyddsbegreppet. Utgångspunkten bör alltså alltjämt vara att säkerhetsskyddet skall syfta till att åstadkomma ett skydd för rikets säkerhet. Såsom anføres nedan bör dock även skydd mot terrorism inkluderas i säkerhetsskyddet.

Inom ramen för skyddet av rikets säkerhet kan det vara nödvändigt att skydda verksamheten mot vissa typer av brott. I lagen bör därför tas in en bestämmelse om att säkerhetsskyddet avser skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet.

Säkerhetsskyddet bör vidare koncentreras till sekretessbelagda uppgifter som rör rikets säkerhet. Promemorians förslag i denna del går ut på att det i bestämmelsen räknas upp ett antal områden där uppgifter typiskt sett ofta rör rikets säkerhet. En av grundtankarna i översynen av den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen är emellertid att en mer flexibel reglering bör eftersträvas. Enligt riksdagsstyrelsens mening ligger det mindre väl i linje med detta synsätt att räkna upp de förhållanden som bör omfattas av säkerhetsskyddet i denna del. I stället bör det anges att säkerhetsskyddet avser uppgifter för vilka det råder sekretess och som rör rikets säkerhet.

Skydd mot terrorism

Säkerhetsskyddet i riksdagen och dess myndigheter bör liksom säkerhetsskyddsbegreppet i säkerhetsskyddslagen innefatta skydd mot terroristbrott. Här är det lämpligt att anknyta till lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. I 2 § föreskrivs att för terroristbrott skall den dömas som begår en viss i lagen angiven gärning, exempelvis mord eller sabotage, och det därtill föreligger en rad ytterligare förutsättningar. För det första krävs att gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanfolklig organisation. Vidare förutsätts att gärningen har begåtts i en viss avsikt. Lagtexten anger tre avsikter som kan föranleda att gärningen bedöms som ett terroristbrott. Den första är att injaga fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp. Den andra avsikten är att otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanfolklig organisation att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd. Den tredje avsikten som kan föranleda att en gärning bedöms som terroristbrott är att allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller en mellanfolklig organisation.

Brand och andra skador

I den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen anges att till riksdagens säkerhetsskydd hänförs beredskapsåtgärder mot brand och andra skador i riksdagens lokaler samt hjälpinsatser med anledning härav. Som framgått i det föregående finns det starka skäl som talar för att till säkerhetsskyddet

hänföra endast sådana skyddsintressen som tar sikte på rikets säkerhet och skyddet mot terrorism. Frågan blir därför om det finns skäl att – såsom föreslagits i promemorian – i lag ange att säkerhetsskyddet skall omfatta brandskyddsåtgärder. Under remissbehandlingen har bl.a. Säkerhetspolisen rest invändningar mot detta.

I lagen (2003:778) om skydd mot olyckor finns bestämmelser som syftar till att bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande skydd mot olyckor. I 2 kap. finns bl.a. bestämmelser som riktar sig till ägare och nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar. Här handlar det i stor utsträckning om förebyggande åtgärder. Riksdagen äger och förhyr ett stort antal fastigheter. Även riksdagens myndigheter hyr ett antal fastigheter. Följden av detta är att de angivna bestämmelserna gäller för riksdagen och dess myndigheter. Det har inte framkommit att det skulle finnas behov av ytterligare bestämmelser på området såvitt gäller riksdagen och dess myndigheter.

Riksdagsstyrelsen gör bedömningen att det inte behövs någon bestämmelse i den nya regleringen av säkerhetsskyddet som tar sikte på brand och andra skador.

Internationella åtaganden om sekretess

Säkerhetspolisen och Försvarmakten tar i sina remissvar upp frågan om att utsträcka säkerhetsskyddsbegreppet till att även avse uppgifter som omfattas av sekretess och som Sverige i internationella sammanhang förbundit sig att skydda. Denna fråga har behandlats i departementspromemorian Några frågor om säkerhetsskyddslagen (Ds 2004:12). I promemorian görs bedömningen att det inte behövs några lagändringar i Sverige på området. Promemorian har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I avvaktan på resultatet av detta beredningsarbete gör riksdagsstyrelsen bedömningen att den föreslagna utvidgningen av säkerhetsskyddsbegreppet inte bör genomföras.

Ordning och säkerhet

I den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen finns bestämmelser om tillträdesskydd. Dessa syftar till att obehöriga inte skall få tillträde till riksdagens lokaler. Tillträdesskyddet består enligt 19 § av in- och utpasseringskontroll, inre bevakning och kontroll av att dörrar, fönster och lås har en tillförlitlig konstruktion. I 21 § anges att åtgärder för att upprätthålla tillträdesskyddet vidtas under säkerhetschefen av bevakningspersonal som består av tjänstemän vid riksdagen och personal från auktoriserat bevakningsföretag. Vidare finns bestämmelser om identitetskort, om vilka som har rätt till tillträde till riksdagens lokaler och om nycklar och nyckelkort. Ytterligare bestämmelser finns i den särskilda instruktion för bevakningspersonalen som beslutats av riksdagsförvaltningen.

I promemorian föreslås att säkerhetsskyddet skall omfatta frågor om allmän ordning och säkerhet. Tanken med förslaget är att ordningsstörningar kan försvåra upprätthållandet av säkerhetsskyddet.

Det regelverk som föreslås i detta ärende tar i huvudsak sikte på säkerhetsskyddets omfattning och syfte. Som framgår i nästa avsnitt föreslås även att lagen skall innehålla ett antal skyddsåtgärder som skall användas inom ramen för säkerhetsskyddet. En av dessa är tillträdesbegränsning. Avsikten är att närmare föreskrifter om tillträdesbegränsning skall meddelas av respektive myndighet. Härigenom tillgodoses syftet med förslaget i promemorian. Som riksdagsstyrelsen ser det finns det inget behov av att i lagen särskilt ange att säkerhetsskyddet avser frågor om ordning och säkerhet.

Skyddsåtgärder

Riksdagsstyrelsens förslag: Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter för vilka det råder sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som nyss sagts eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning),
3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).

Säkerhetsskyddet skall även förebygga terrorism.

Vid utformningen av informationssäkerheten skall behovet av skydd för automatiserad informationsbehandling beaktas särskilt.

Tillträdesbegränsningar skall utformas så att enskildas rätt att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med riksdagsstyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Rikspolisstyrelsen har lämnat lagtekniska synpunkter.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag

De nya säkerhetsskyddsåtgärderna

Den nuvarande regleringen av säkerhetsskyddet i riksdagen är uppbyggd så att den anger tre olika skyddsåtgärder – sekretesskydd, tillträdesskydd och infiltrationsskydd. Vad som skall skyddas av respektive skyddsåtgärd slås också fast. Dessutom har i lagen meddelats en rad bestämmelser som mer konkret anger vilka åtgärder som skall vidtas inom ramen för respektive skyddsåtgärd.

De nuvarande säkerhetsskyddsåtgärderna bör med några språkliga justeringar föras över till den nya lagen. Benämningarna på dem bör också anpassas till den språkdräkt som används i säkerhetsskyddslagen. Detta innebär att

sekretesskydd, tillträdesskydd och infiltrationsskydd benämns informations-säkerhet, tillträdesbegränsning respektive säkerhetsprövning. Någon motsvarighet till de detaljbestämmelser som i den nu gällande lagen konkretiserar skyddsåtgärderna föreslås inte. Tanken med detta är att åstadkomma en mer flexibel reglering där respektive myndighet som lagen gäller för skall kunna anpassa säkerhetsskyddet efter de behov som finns hos just den myndigheten. Det nu sagda innebär att riksdagsstyrelsen i princip ställer sig bakom promemorians förslag såvitt gäller skyddsåtgärderna. I det följande redovisar riksdagsstyrelsen sina närmare överväganden rörande respektive skyddsåtgärd.

Informationssäkerhet

Med sekretesskydd förstås i den nu gällande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen skydd mot att någon obehörig får kännedom om innehållet i en handling eller om en uppgift av annat slag som rör totalförsvaret, Sveriges förbindelser med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- eller bevakningsåtgärd avseende riksdagen, om sekretess gäller för uppgiften enligt 2 kap. eller 5 kap. 2 eller 3 § sekretesslagen (1980:100).

Denna uppräknig av uppgifter som skall skyddas är enligt riksdagsstyrelsens mening onödigt detaljerad. Skyddet bör hellre ta sikte på sekretessbelagda uppgifter som rör rikets säkerhet.

Vad härefter gäller frågan om vilket skydd dessa uppgifter bör ges kan det till att börja med konstateras att skyddet mot att obehöriga får *kännedom* om sekretessbelagda uppgifter står i förgrunden. Uppgifterna kan emellertid också behöva skyddas mot att *ändras* eller *förstöras*. Här finns redan ett visst skydd i form av straffbestämmelsen om sabotage. Av 13 kap. 4 § brottsbalken följer att den som uppsåtligen skadar eller förstör uppgifter kan dömas till fängelse i högst fyra år. De myndigheter som lagen gäller för bör emellertid vara skyldiga att förebygga även skador som inte består i ett uppsåtligt angrepp på uppgifterna, om skadorna ändå kan äventyra rikets säkerhet. Detsamma bör gälla i fråga om skador som inte består i ett obehörigt röjande. Säkerhetsskyddet bör därför förebygga att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs, vare sig detta sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. I sammanhanget kan nämnas att det straffrättsliga skyddet mot angrepp på informationssystem kan komma att förbättras som en följd av ett inom EU upprättat rambeslut som riksdagen godkänt (prop. 2003/04:164, bet. 2004/05:JuU4).

När det gäller namnet på den aktuella skyddsåtgärden konstaterar riksdagsstyrelsen att utvecklingen på informationsteknikens område har medfört att skyddet av sekretessbelagd information har fått en annan dimension än tidigare. Mot denna bakgrund bör ordet sekretesskydd bytas ut mot informations-säkerhet.

Riksdagsstyrelsen övergår till att behandla frågan om det behövs ytterligare bestämmelser rörande informationssäkerheten. Som framgått ovan innehåller den nuvarande lagen om säkerhetsskyddet i riksdagen en rad bestämmelser som konkretiserar sekretesskyddet (8–17 §§). Någon motsvarighet till

dessa bör inte införas i den nya lagen. Det får i stället bli en fråga för riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen att meddela de föreskrifter som behövs. Inom förvaltningen ligger ansvaret för att besluta om föreskrifter på riksdagsstyrelsen.

På en punkt kan det dock finnas skäl att överväga en lagreglering. I det uppdrag som utmynnade i den remitterade promemorian efterfrågades en reglering som medger att säkerheten i riksdagens tekniska infrastruktur skall kunna kontrolleras.

Promemorian har pekat på skyddsbehovet men innehåller inte några förslag på åtgärder. I detta ärende saknas det alltså underlag för att lägga fram förslag om en mer ingående reglering av informationssäkerheten. Samtidigt noterar riksdagsstyrelsen att regeringen tillkallat en särskild utredare för att bl.a. utveckla den nationella strategin för informationssäkerhetsarbetet (dir. 2002:103, 2003:29, 2004:46 och 2005:53). Utredaren har lämnat ett slutbetänkande i september 2005 (SOU 2005:71). Enligt styrelsens uppfattning bör resultaten av det pågående utredningsarbetet avvaktas innan ställning tas till vilka åtgärder som bör vidtas för att skydda användningen av informationsteknik i riksdagen och dess myndigheter. Det kan påpekas att detta skyddsbehov inte är begränsat till rikets säkerhet och skyddet mot terrorism. Tills vidare bör det införas en bestämmelse av innebörd att det vid utformningen av informationssäkerheten skall tas särskild hänsyn till behovet av skydd vid automatiserad informationsbehandling.

Tillträdesbegränsning

De nuvarande bestämmelserna om tillträdesskydd skall förhindra att obehöriga får tillträde till riksdagens lokaler. Dessutom finns ett antal bestämmelser om vilka som har rätt att vistas i lokalerna och vilka villkor som gäller för dessa vistelser (18–37 §§).

Säkerhetsskyddet i den nya lagen bör enligt riksdagsstyrelsens mening förebygga dels att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som skall skyddas inom ramen för informationssäkerheten, dels att obehöriga får tillträde till platser där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs. Denna säkerhetsskyddsåtgärd bör i fortsättningen benämnas tillträdesbegränsning.

Som framgått ovan skall säkerhetsskyddet utformas med beaktande av enskildas rätt att ta del av allmänna handlingar och intresset av öppenhet gentemot såväl allmänheten som medierna. Dessa aspekter gör sig gällande med särskild styrka när det gäller utformningen av tillträdesbegränsningar. Öppenheten gentemot enskilda tillgodoses i praktiken genom de möjligheter som finns att från läktaren följa debatter i kammaren. Vidare måste det vara möjligt för riksdagens ledamöter och tjänstemän att ta emot besökare. Säkerhetsskyddet får inte lägga onödiga hinder i vägen för detta. För att säkerställa att detta intresse beaktas bör det tas in en bestämmelse i den nya lagen om att den enskildes möjligheter att röra sig fritt inte skall inskränkas mer än nödvändigt.

Riksdagens särskilda intresse av öppenhet gentemot massmedierna tillgodoses i dag bl.a. genom att medieföretagens företrädare är berättigade att röra sig i riksdagens lokaler. Journalister med fasta arbetsplatser i riksdagen tilldelas passerkort för att underlätta deras arbete. I övrigt krävs att den journalist eller fotograf som vill ha tillträde kan visa ett ID-kort som följer en godkänd standard och som styrker att de är journalister eller fotografer. Sådana presskort utfärdas av olika medieföretag och Journalistförbundet. Enligt inhämtade uppgifter gäller de i fem år.

I det föregående har styrelsen föreslagit att den lag som tar upp rätten till tillträde skall upphöra att gälla. Tanken är att bestämmelser rörande bl.a. tillträde i stället skall meddelas av styrelsen i föreskriftsform. Härvid skall – i enlighet med förslaget till 2 § tredje stycket i den nya lagen – öppenheten gentemot bl.a. företrädare för massmedierna särskilt beaktas.

En självklar utgångspunkt vid styrelsens kommande arbete med föreskrifterna är alltså att riksdagen alltjämt skall präglas av en särskild öppenhet gentemot medierna. Här vill riksdagsstyrelsen understryka att en hög grad av öppenhet är en grundläggande förutsättning för mediernas granskning. Denna öppenhet är inte mindre viktig i en situation som präglas av kris och där det kan finnas anledning att vidta åtgärder för att öka säkerheten.

Det nuvarande regelverket går i huvudsak ut på att den som kan visa ett presskort lämnas ett i det närmaste obegränsat tillträde till riksdagens lokaler. Detta framstår inte som en från säkerhetssynpunkt godtagbar ordning. Möjligheten för medierna att få tillträde till riksdagens lokaler måste alltså säkerställas med en annan lösning. Enligt riksdagsstyrelsens bedömning ligger det då närmast till hands att införa ett system som innebär att företrädare för medierna ackrediteras till riksdagen. Bestämmelser om ett sådant system bör tas in i föreskrifter som beslutas av styrelsen. Systemet bör i huvudsak se ut så att de som vill ha ackreditering får begära en sådan. Säkerhetschefen beslutar i ärendet utifrån föreskrifter som upptar villkoren för att få ackreditering. Ackrediteringen bör gälla en viss begränsad tid. Besluten bör kunna överklagas.

För riksdagens del skulle ett system med ackreditering av journalister också ha klara fördelar. Systemet ger en överblick över vilka som kan vistas i lokalerna. Man kan därigenom begränsa möjligheterna för den som inte längre arbetar som journalist att använda ett tidigare utfärdat presskort. Det framstår också som rimligt att riksdagen inte i praktiken överlämnar tillträdeskontrollen till utomstående, vilket det nuvarande systemet på sätt och vis kan sägas innebära. Detta är desto mer anmärkningsvärt om man beaktar att riksdagens lokaler är förklarade vara skyddsobjekt. Här bör även framhållas att det i andra parlament finns exempel på ackrediteringslösningar. Härtill skall läggas att en större generositet skulle kunna visas dem som ackrediterats, om det skulle uppkomma en situation där säkerhetsnivån skulle behöva höjas genom begränsningar i tillträdet. Nackdelen med ackreditering är främst att detta kräver en viss administration. Fördelarna får ändå klart sägas överväga nackdelarna.

Särskilt med tanke på de konsekvenser som en ackrediteringslösning kan tänkas innebära för medierna bör beredningen av föreskrifterna ske så att alla berörda ges en möjlighet att komma till tals.

Det som nu anförts om tillträdesbegränsningar innebär att riksdagsförvaltningens föreskrifter på detta område alltså kommer att rikta sig till ledamöter, anställda vid partikanslier och företrädare för massmedierna. Detta kräver ingen ändring av det nuvarande bemyndigandet i 5 § lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Avslutningsvis bör i denna del framhållas att de nu förordade bestämmelserna om tillträdesbegränsning fyller en annan funktion än bestämmelserna i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar, den s.k. skyddslagen. De förstnämnda bestämmelserna ålägger de myndigheter som omfattas av reglerna att pröva i vilken utsträckning en tillträdesbegränsning är påkallad och att i förekommande fall utforma begränsningen på ett tillfredsställande sätt. Bestämmelserna i skyddslagen innebär i stället att exempelvis en anläggning kan förklaras som skyddsobjekt, vilket bl.a. medför att obehöriga inte har tillträde till den. Ett sådant beslut kan emellertid även innebära att det blir förbjudet att ta fotografier inom ett visst område. För den som bryter mot ett förbud som meddelats enligt skyddslagen kan straffansvar komma i fråga.

Säkerhetsprövning

I den nu gällande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen anges att med infiltrationsskydd förstås skydd mot att någon som inte är pålitlig från säkerhetssynpunkt ges arbetsuppgifter som rör totalförsvaret, Sveriges förbindelser med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- eller bevakningsåtgärd avseende riksdagen.

Denna reglering framstår som onödigt detaljerad. Denna säkerhetsskyddsåtgärd bör i stället efter förebild i säkerhetsskyddslagen ta sikte på att förhindra att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet. Begreppet infiltrationsskydd bör också ersättas av uttrycket säkerhetsprövning, som inte för tankarna till agenter och andra som utsänts av främmande makt för att infiltrera viss verksamhet. Syftet med säkerhetsprövningen är som framgår i det följande vidare än så.

Säkerhetsprövning skall göras inte endast beträffande dem som skall bli föremål för registerkontroll. En prövning skall göras avseende alla som skall delta i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet även utan att förutsättningarna för registerkontroll är uppfyllda. Det förhållandet att en person inte bedöms vara pålitlig från säkerhetssynpunkt behöver i och för sig inte alltid utgöra ett negativt omdöme. Det kan räcka med att en person är särskilt sårbar i det att han eller hon på grund av dubbla lojaliteter riskerar att hamna i en intressekonflikt eller utsättas för påtryckningar.

Skyldigheten att göra en säkerhetsprövning består i att göra en allsidig bedömning av om en person bör anlitas för verksamhet som är av betydelse från säkerhetssynpunkt. Genom referenser m.m. skall tillräcklig information in-

hämtas. Vid prövningen bör man i möjligaste mån skaffa sig en bild av personens allmänna livssituation och levnadsbakgrund.

Några mer detaljerade regler om säkerhetsprövningen bör inte meddelas i den nu aktuella lagen. I stället bör såsom är fallet redan i dag säkerhetsskyddslagens bestämmelser på området tillämpas också för riksdagen, riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter. En upplysning om dessa bestämmelser bör för tydlighetens skull tas in i den nya lagen om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter. Bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen innebär att registerkontroll skall göras dels inför tillsättandet av anställningar m.m. som placerats i säkerhetsklass, dels i andra fall om det behövs med hänsyn till skyddet mot terrorism. De närmare förutsättningarna för denna kontroll anges i säkerhetsskyddslagen. Detsamma gäller den personundersökning som i vissa fall skall genomföras som ett led i säkerhetsprövningen. Också i fråga om säkerhetsprövningen bör – liksom i dag – respektive myndighet kunna meddela närmare föreskrifter.

Det nu anförda innebär i sak inte någon förändring för riksdagens myndigheter i förhållande till vad som redan gäller eftersom säkerhetsskyddslagens bestämmelser om säkerhetsprövning alltså kommer att gälla. Som ett led i säkerhetsprövningen fattar riksdagsförvaltningen i dag beslut om placering i säkerhetsklass och om registerkontroll för vissa anställningar och uppdrag vid förvaltningen. Dessa beslut fattas med stöd av 20 § säkerhetsskyddslagen där det anges att beslut om placering i säkerhetsklass och om registerkontroll såvitt avser riksdagens förvaltningsområde fattas av riksdagen och dess myndigheter. Uttrycket riksdagens förvaltningsområde måste enligt styrelsens mening härtill anses innefatta även partikanslierna. Som framgår ovan arbetar de anställda vid partikanslierna i riksdagsförvaltningens lokaler och de har tillgång till bl.a. datornätverket. De förses också med passerkort som ger dem behörighet till i stort sett samtliga riksdagens lokaler. Riksdagsförvaltningen har alltså ett intresse av att kunna utöva en viss kontroll även av dem som arbetar vid partikanslierna eftersom förvaltningen har ansvaret för skyddet av riksdagen. En sådan kontroll skulle visserligen innebära att beslut om registerkontroll fattas av ett annat organ än det som den berörde har ett anställnings- eller uppdragsavtal med. Hos de myndigheter som lyder under regeringen finns dock exempel på en sådan ordning. Här kan nämnas att 27 § säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) föreskriver att beslut om registerkontroll av personer som skall vara verksamma på civila flygplatser fattas av Luftfartsverket och att länsstyrelserna har motsvarande rätt när det gäller personer verksamma vid vissa skyddsobjekt.

Det anförda innebär att redan de nu gällande reglerna gör det möjligt för riksdagsförvaltningen att besluta om registerkontroll av de anställda vid partikanslierna. Styrelsen – som noterar att registerkontroll skall föregås av samtycke från den som skall kontrolleras – utgår från att riksdagsförvaltningen håller styrelsen underrättad om de beslut om registerkontroll som fattas avseende anställda vid partikanslierna. Det kan anmärkas att kanslierna själva inte torde kunna begära registerkontroll.

Registerkontroll bör naturligtvis göras innan någon påbörjar en anställning eller ett uppdrag. Det kan emellertid tänkas att den kontrollerade redan påbörjat en anställning. Bestämmelserna i säkerhetsskyddslagen kan inte anses hindra att kontroll genomförs sedan anställningen eller uppdraget påbörjats. Av 27 § säkerhetsskyddslagen följer att det är den som fattar beslutet om registerkontroll som avgör om den kontrollerade skall få anlitas.

Skydd mot terrorism

Säkerhetsskyddsåtgärderna informationssäkerhet, tillträdesbegränsning och säkerhetsprövning tar uttryckligen endast sikte på skydd för rikets säkerhet. Samtidigt skall som framgått ovan säkerhetsskyddet även avse skydd mot terroristbrott. Skyddsåtgärderna bör därför utformas så att de även tillgodoser behovet av skydd mot terrorism. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

Säkerhetsskyddsavtal

Riksdagsstyrelsens förslag: Vid upphandling gäller det säkerhetsskydd som följer av särskilt avtal (säkerhetsskyddsavtal) mellan anbudsgivaren eller leverantören och de myndigheter som lagen gäller för.

Promemorians förslag: Överensstämmer med riksdagsstyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft något att invända mot förslaget.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: Den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen innehåller inga bestämmelser om vad som skall gälla vid upphandlingar.

Riksdagsförvaltningen har i dagsläget flera längre kontrakt med företag som driver olika verksamheter i riksdagens lokaler. Som exempel kan nämnas resebyrån och riksdagsrestaurangen. Härtill kommer kortare uppdrag för bl.a. fönsterputsning och måleriarbeten. I dag görs det en bedömning från fall till fall av vilket behov av säkerhetsskydd som finns. Vissa entreprenörer placeras i säkerhetsklass 3 med åtföljande registerkontroll. Det har också förekommit att registerkontroll skett med stöd av 14 § säkerhetsskyddslagen, dvs. i syfte att åstadkomma ett skydd mot terrorism.

Om en myndighet som lagförslaget gäller för avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling som med hänsyn till rikets säkerhet skall hållas hemlig bör myndigheten kunna träffa en skriftlig överenskommelse med anbudsgivaren eller leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det särskilda fallet. En sådan möjlighet finns för de myndigheter och organ som säkerhetsskyddslagen gäller för. Motsvarande möjlighet bör finnas även för riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen.

I klarhetens intresse bör det betonas att sådant säkerhetsskyddsavtal inte innebär att bestämmelserna i den föreslagna lagen om säkerhetsskydd blir tillämpliga. Vad som skall gälla regleras i stället i avtalet. Om säkerhets-

skyddslagen (1996:627) skulle vara tillämplig på anbudsgivaren eller leverantören bör det aktuella avtalet inte kunna inskränka de skyldigheter som följer av säkerhetsskyddslagen. En bestämmelse av denna innebörd bör tas in i den nya lagen.

Utbildning och kontroll

Riksdagsstyrelsens förslag: Riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen skall se till att utbildning om säkerhetsskydd erbjuds i erforderlig omfattning och att kontroll och uppföljning av säkerhetsskyddet genomförs.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med riksdagsstyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot förslaget.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: I den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen anges att säkerhetsskyddet omfattar information och kontroll.

En förutsättning för ett effektivt säkerhetsskydd är god kunskap om säkerhetsfrågor. I första hand gäller detta dem som direkt befattar sig med de sekretessbelagda uppgifterna eller har sin arbetsplats förlagd på ett känsligt område. Grundläggande kunskaper bör dock finnas hos samtliga medarbetare på en arbetsplats som berörs av säkerhetsskyddet. Detsamma gäller riksdagens ledamöter. I den nya lagen om säkerhetsskydd bör det sålunda tas in en bestämmelse av innebörd att de myndigheter som lagen gäller för har ett ansvar för att erforderlig utbildning ges i fråga om säkerhetsskyddet.

I syfte att säkerställa att bestämmelserna om säkerhetsskydd efterlevs bör myndigheterna dessutom åläggas ett kontroll- och uppföljningsansvar.

Föreskrifter

Riksdagsstyrelsens förslag: Riksdagens myndigheter skall kunna meddela de närmare föreskrifter som behövs för lagens tillämpning och för tillämpningen av säkerhetsskyddslagens bestämmelser om säkerhetsprövning.

Riksdagsstyrelsens bedömning: Det behövs inte någon ytterligare bestämmelse om föreskriftsrätt för riksdagsförvaltningen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med riksdagsstyrelsens förslag. I promemorian föreslås dock att det i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen särskilt anges att riksdagsstyrelsen meddelar föreskrifter om säkerhetsskyddet och beslutar om åtgärder för framtida krishantering. I denna del bör enligt promemorians förslag ingen delegation kunna ske till riksdagsdirektören.

Remissinstanserna: Regeringskansliet anser att möjligheten att delegera rätten att besluta föreskrifter bör omfatta även säkerhetsskydd.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: I den nuvarande lagen om säkerhetsskydd i riksdagen finns flera bestämmelser som anger att riksdagsförvaltningen meddelar föreskrifter i olika avseenden. Enligt 7 § skall riksdagsförvaltningen sålunda meddela föreskrifter om säkerhetsskyddet som skall gälla under bl.a. höjd beredskap. Vidare skall enligt 21 § en särskild instruktion utfärdas för bevakningspersonalen. I 39 § lagen om säkerhetsskydd i riksdagen anges att riksdagens myndigheter får meddela verkställighetsföreskrifter rörande säkerhetsprövningen.

Som framgått ovan är avsikten med den reglering som föreslås i detta ärende att de myndigheter som lagen gäller för skall meddela de närmare föreskrifter som krävs för att uppnå de mål som lagen anger. Tanken är att regelverket härigenom skall bli mer flexibelt. Av 8 kap. 14 § tredje stycket regeringsformen följer att det krävs stöd i lag för att myndigheterna skall kunna meddela dessa föreskrifter.

En första fråga blir här om det i gällande lagstiftning finns något bemyndigande som kan användas i det syfte som nu är aktuellt. Bestämmelser av intresse i detta sammanhang finns i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen i vilken anges att riksdagsförvaltningen får meddela föreskrifter och råd inom sitt verksamhetsområde. Detta innebär således att riksdagsförvaltningen redan kan meddela föreskrifter. I det föregående har riksdagsstyrelsen föreslagit att det i instruktionen för riksdagsförvaltningen skall anges att en huvuduppgift för förvaltningen är att svara för säkerheten och för fredstida krishantering i riksdagen. Mot denna bakgrund gör riksdagsstyrelsen bedömningen att det inte behövs någon ytterligare bestämmelse i lag för att riksdagsförvaltningen skall kunna meddela erforderliga föreskrifter om säkerhetsskyddet i riksdagen. En upplysning om att riksdagsförvaltningen enligt 5 § lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen kan meddela föreskrifter bör tas in i den nya lagen.

Om det i en författning anges att riksdagsförvaltningen får meddela föreskrifter, följer det av 15 § lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen att uppgiften i fråga ankommer på riksdagsstyrelsen. Detta innebär att riksdagens ledamöter har det yttersta ansvaret för föreskrifternas utformning. Riksdagsstyrelsen ser därför inget behov av att såsom föreslagits i promemorian särskilt ange att föreskrifter om säkerhetsskydd meddelas av styrelsen.

Promemorians lagförslag innebär vidare att riksdagsförvaltningens föreskriftsrätt på detta område inte kan delegeras till riksdagsdirektören. De nuvarande delegationsreglerna i 17 § instruktionen medger delegation till riksdagsdirektören såvitt gäller meddelande av föreskrifter. Riksdagsstyrelsen ser inget skäl till att inte föreskrifter av den nu aktuella typen bör kunna beslutas av riksdagsdirektören, om styrelsen delegerat frågan till honom. Någon lagändring behövs inte för att åstadkomma detta.

Vad härefter gäller riksdagens myndigheter följer det av 9 kap. 4 § riksdagsordningen att riksdagsförvaltningen inte kan ges föreskriftsrätt gentemot

övriga myndigheter under riksdagen i det ämne som nu är aktuellt. Detta framstår inte heller som önskvärt. I stället bör varje myndighet under riksdagen ges rätt att meddela de föreskrifter som behövs för att åstadkomma ett fullgott säkerhetsskydd inom respektive myndighet.

Säkerhetskontroll

Gällande rätt

I 2 kap. 4 § riksdagsordningen föreskrivs att sammanträden med kammaren är offentliga. Riksdagen får dock besluta att ett sammanträde skall hållas inom stängda dörrar, om det krävs med hänsyn till rikets säkerhet eller i övrigt till förhållandet till annan stat eller en mellanfolklig organisation. Tystnadsplikt råder för vad som förekommit vid ett sådant sammanträde. I anslutning härtill föreskrivs i tilläggsbestämmelse 2.4.1 att åhörare som uppträder störande får utvisas och att den som besöker åhörarläktaren på uppmaning skall lämna in ytterkläder, väskor samt föremål som kan användas för att störa ordningen i plenisalen. I riksdagsordningen finns också bestämmelser om utskottens sammanträden. Enligt huvudregeln i 4 kap. 13 § skall sammanträdena ske inom stängda dörrar. Ett utskott får dock besluta att ett sammanträde skall vara helt eller delvis offentligt till den del det avser inhämtande av upplysningar.

Bestämmelserna i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler bör ses mot bakgrund av de regler om öppenhet som finns i riksdagsordningen. Bestämmelserna om säkerhetskontroll i riksdagen gällde ursprungligen endast kammarens sammanträden och offentliga utskottssammanträden. Härefter har lagens tillämpningsområde utvidgats och bestämmelserna syftar nu till att förebygga att det i riksdagens lokaler förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. I detta syfte får säkerhetskontroll äga rum. Kontrollen går ut på att söka efter vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid ett sådant brott. För det ändamålet får kroppsvisitation äga rum. Vidare får väskor och andra föremål som medförs undersökas. Den som inte vill underkasta sig säkerhetskontroll får vägras tillträde till riksdagens lokaler.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen. Ett sådant beslut kan ta sikte på ett visst tillfälle. Om det gäller kontroll vid sammanträde med kammaren eller ett offentligt utskottssammanträde, får beslutet avse ett visst sammanträde eller en viss tid.

Säkerhetskontrollen avser besökare till riksdagens lokaler. Den utförs av vaktpersonal vid riksdagen, efter förordnande av polismyndigheten. Kontrollen kan också utföras av polisman efter närmare anvisningar av polismyndigheten. Enligt den delegationsordning som gäller vid Polismyndigheten i Stockholms län måste sådana beslut fattas av en polisman som åtminstone är polisinspektör. Tanken är att kroppsvisitationen skall ske med hjälp av metalldetektor eller liknande anordning. Sker den på annat sätt, får den endast ombesörjas av polisman. I en särskild instruktion anges hur kontrollen skall genomföras och när polisen skall kontaktas.

Förhållandet mellan säkerhetsskyddet och säkerhetskontrollen

Riksdagsstyrelsens bedömning: Det bör inte införas en möjlighet att fatta beslut om säkerhetskontroll enbart på den grunden att det behövs med hänsyn till säkerhetsskyddet.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att möjligheterna att besluta om säkerhetskontroll skall utvidgas till att omfatta situationer när det bedöms nödvändigt med hänsyn till säkerhetsskyddet.

Remissinstanserna: Regeringskansliet anser att det bör övervägas att föra över bestämmelserna om säkerhetskontroll till lagen om säkerhetsskydd i riksdagen. Regeringskansliet anför vidare att det bör göras en analys av hur reglerna om säkerhetskontroll förhåller sig till lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar. Försvarsmakten har lämnat lagtekniska synpunkter.

Skälen för riksdagsstyrelsens bedömning: De nuvarande bestämmelserna om säkerhetskontroll innebär att säkerhetskontroll får ske i syfte att förebygga att det i riksdagens lokaler förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

I promemorian föreslås att förutsättningarna för att besluta om säkerhetskontroll skall utvidgas så att ett sådant beslut kan fattas även när det bedöms nödvändigt med hänsyn till säkerhetsskyddet i riksdagen.

Som framgått ovan innebär säkerhetskontroll att vapen och andra farliga föremål eftersöks. Detta får ske genom kroppsvisitation. I lagen anges dessutom att väskor och andra föremål som medförs eller påträffas i riksdagens lokaler får undersökas. Som regel utförs undersökningarna med hjälp av metalldetektorbåge.

Frågan blir då om det finns något behov av att kunna använda dessa undersökningsmetoder för att skydda de intressen som omfattas av säkerhetsskyddet. I det föregående har riksdagsstyrelsen tagit ställning till vilka skyddsintressen som bör skyddas inom ramen för säkerhetsskyddet. Som framgår avses skydd mot sådana brott som hotar rikets säkerhet, skydd av sekretessbelagda uppgifter om rikets säkerhet och skydd mot terroristbrott.

Inledningsvis kan här konstateras att det nu gällande regelverket gör det möjligt att besluta om säkerhetskontroll i syfte att skydda riksdagens lokaler från terroristbrott. Samma bedömning kan göras beträffande flera brott som, utan att vara terroristbrott, kan anses hota rikets säkerhet, exempelvis sabotage.

När det gäller övriga intressen som säkerhetsskyddet omfattar, dvs. andra brott som hotar rikets säkerhet, exempelvis spioneri, och intresset av att skydda uppgifter för vilka det råder sekretess, kan säkerhetskontroll enligt gällande regler inte användas. Som riksdagsstyrelsen ser det framstår emellertid säkerhetskontroll som en mindre ändamålsenlig väg att gå i syfte att skydda dessa intressen. Här bör i stället andra åtgärder komma till användning, bl.a. säkerhetsprövning och åtgärder som tar sikte på informationssäkerhet. Promemorians förslag bör alltså inte läggas till grund för lagstiftning.

Som Regeringskansliet anför i sitt remissvar finns det skäl att betrakta säkerhetskontrollen som en form av tillträdesbegränsning, vilket skulle kunna tala för att bestämmelserna om säkerhetskontroll skulle föras över till den nya lagen om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter. I detta ärende saknas emellertid tillräckligt beredningsunderlag för ett sådant förslag. Frågan får alltså tas upp i annat sammanhang.

Kretsen av personer som reglerna bör gälla för

Riksdagsstyrelsens förslag: Beslut om säkerhetskontroll bör – med undantag för riksdagens ledamöter – kunna omfatta alla personer som uppehåller sig i riksdagens lokaler. Anställda vid riksdagsförvaltningen och partikanslierna skall kunna omfattas av kontrollen om det finns särskilda skäl. Den som vägrar att underkasta sig kontrollen får vägras tillträde till eller avlägsnas från riksdagens lokaler.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att alla som passerar in i eller lämnar eller uppehåller sig i riksdagens lokaler skall kunna omfattas av säkerhetskontroll. I promemorian föreslogs ingen ändring i fråga om följderna av en vägran att underkasta sig säkerhetskontroll.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot förslaget.

Det remitterade utkastets förslag: Förslaget innebär att alla som uppehåller sig i riksdagens lokaler skall kunna omfattas av kontrollen. Utkastet innehöll ingen ändring i fråga om påföljderna för vägran att underkasta sig kontroll.

Remissinstanserna: Remissinstanserna hade ingen erinran mot förslaget.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: I 3 § lagen om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler föreskrivs att kontrollen omfattar besökare samt att talmannen kan medge undantag, om det finns särskilda skäl för det. Den nuvarande regleringen utesluter alltså att bl.a. ledamöter samt personal vid riksdagen och partikanslierna samt massmedieföreträdare omfattas av beslut om säkerhetskontroll. Det kan ifrågasättas om detta är en rimlig avvägning.

En utvidgning av möjligheterna att besluta om säkerhetskontroll så att den omfattar inte bara besökare skulle naturligtvis innebära att säkerhetsnivån höjs. Särskilt med tanke på att det i riksdagen vid vissa tillfällen samlas många företrädare för statsledningen är säkerhetsbehovet starkt. Det kan alltså anföras skäl för att det i vart fall vid vissa tillfällen bör gå att fatta beslut om säkerhetskontroll som inte begränsas till besökare.

Mot detta får andra intressen vägas. Här handlar det om intresset av skydd för informationsfriheten och intresset av skydd mot kroppsvisitation (2 kap. 1 § andra stycket resp. 2 kap. 6 § regeringsformen). Informationsfriheten är ett uttryck för offentlighetsprincipen och tillförsäkrar medborgarna frihet gentemot det allmänna att inhämta och motta upplysningar samt i övrigt ta del av andras yttranden. Med kroppsvisitation avses undersökning av en persons

kläder och av sådant som denne i övrigt bär på sig, liksom föremål, t.ex. en väska, som han eller hon bär med sig. Dessa skyddsintressen kan inskränkas genom lag enligt bestämmelserna i 2 kap. 12 regeringsformen. Av 13 § i samma kapitel följer att detta får ske med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilda anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott eller om särskilt viktiga skäl talar för det. De begränsningar som regeringsformen i och för sig tillåter får dock bara göras för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Sådana begränsningar får dessutom aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett dem.

Vid avvägningen mellan dessa två intressen vill riksdagsstyrelsen till att börja med betona det starka skyddsbehov som finns vid vissa tillfällen. Här tänker styrelsen bl.a. på riksmötets öppnande och de andra tillfällen när ett stort antal gäster – ofta kända personer – finns i riksdagens lokaler. Behovet av att kunna utöka kontrollerna av dem som skall passera in i lokalerna är alltså begränsat till undantagsfall. Dessutom bör det hållas i minnet att säkerhetskontrollen som regel utförs med hjälp av metalldetektorbåge, liknande den som förekommer vid exempelvis flygplatser. Denna form av kontroll har en bred acceptans bland allmänheten och upplevs för det mesta inte som särskilt integritetskränkande.

Det framstår emellertid som en alltför långtgående åtgärd att låta alla som uppehåller sig i lokalerna omfattas av säkerhetskontrollen. Så bör t.ex. riksdagens ledamöter undantas från kontrollen. Här vill riksdagsstyrelsen särskilt erinra om att genomförandet av säkerhetskontrollen skulle kunna innebära ett hinder för ledamotens utövande av uppdraget. En sådan kontroll ter sig också väl långtgående i ett internationellt perspektiv.

Det är inte speciellt sannolikt att anställda vid riksdagsförvaltningen och riksdagspartiernas kanslier på något sätt skulle agera i syfte att skada riksdagen eller dess lokaler. I händelse av en ändrad hotbild måste dock framhållas att det finns en risk att dessa personer kan användas för att transportera in farliga ämnen utan att själva vara medvetna om detta. Detta kan t.ex. ske genom att saker placeras i väskor utan att ägarna är medvetna om detta eller att någon, utifrån falska förespeglningar, tubbas att föra in föremål i riksdagen. Av dessa skäl bör möjligheten att kontrollera dessa personalkategorier finnas. Utgångspunkten måste dock vara att det redan vid anställningen gjorts en bedömning av vederbörandes pålitlighet. Det framstår därför som onödigt med säkerhetskontroll annat än i undantagsfall. I linje med vad som gäller i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol bör det krävas särskilda skäl för att också anställda skall omfattas av beslut om säkerhetskontroll. Det bör alltså krävas någon särskild anledning till att säkerhetskontrollen skall omfatta också anställda som uppehåller sig i lokalerna. Vilken omfattning ett beslut ges måste avgöras av den hotbild som finns vid det aktuella tillfället.

Det nu anförda innebär att olika regler kommer att gälla för olika kategorier av inpasserande till riksdagen. För att underlätta inpasseringen kan det finnas skäl att se över entréerna. Ett arbete med det har redan inletts.

Riksdagsstyrelsen övergår till att behandla frågan om vad som skall hända när någon vägrar att underkasta sig säkerhetskontroll. I dag är konsekvensen av detta att vederbörande skall vägras tillträde till riksdagens lokaler. Efter den utvidgning som i detta ärende föreslås av kretsen av personer som kan omfattas av säkerhetskontroll finns det skäl att överväga en uppmjukning av bestämmelsen.

Enligt riksdagsstyrelsens uppfattning finns det skäl att ge dem som ansvarar för säkerhetskontrollen ett visst handlingsutrymme. Huvudregeln bör visserligen vara att den som inte underkastar sig kontroll skall vägras tillträde till eller avvisas från riksdagens lokaler. I vissa situationer kan det emellertid vara olämpligt med en sådan åtgärd, exempelvis om det är en anställd som inte vill underkasta sig kontrollen. För att möjliggöra en mer flexibel hantering bör bestämmelsen om konsekvenserna av en vägran att underkasta sig säkerhetskontroll ändras så att den det berör får vägras tillträde till och avvisas från riksdagens lokaler.

För vilka tillfällen skall beslut om säkerhetskontroll kunna fattas?

Riksdagsstyrelsens förslag: Beslut om säkerhetskontroll skall få fattas som avser visst tillfälle eller viss tid.

Promemorians förslag: Överensstämmer med riksdagsstyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: De nuvarande reglerna om säkerhetskontroll innebär att ett beslut om sådan kontroll kan ta sikte på ett visst tillfälle. Om det gäller sammanträde med kammaren eller ett offentligt utskottssammanträde, får beslutet avse ett visst sammanträde eller en viss tid.

Tanken med bestämmelserna om säkerhetskontroll var ursprungligen att åstadkomma ett skydd mot våld och ordningsstörningar i samband med sammanträden med kammaren och vissa utskottssammanträden. År 1999 utvidgades tillämpningsområdet till att avse alla riksdagens lokaler. Samtidigt infördes en generell möjlighet att besluta om säkerhetskontroll för ett visst tillfälle. Vidare slopades en tidigare begränsning beträffande den tid som ett beslut om säkerhetskontroll fick avse. Tidigare fick ett sådant beslut bara gälla en månad.

Numera kan beslut om säkerhetskontroll alltså fattas i syfte att förebygga brott och skador i riksdagens samtliga lokaler. Mot den bakgrunden finns det inte längre skäl att koppla ihop möjligheten att besluta om säkerhetskontroll under en viss tidsperiod med frågan om det skall hållas sammanträde med kammaren eller ett utskott. En bättre lösning är att beslut om säkerhetskontroll kan fattas som avser ett visst tillfälle eller en viss tidsperiod.

En ordning som innebär att kopplingen till sammanträden slopas kan sägas innebära en viss om än begränsad utvidgning av möjligheterna till säkerhetskontroll. Vid bedömningen av om detta är motiverat gör riksdagsstyrelsen samma överväganden som beträffande utvidgningen av den personkrets som bör kunna omfattas av ett beslut om säkerhetskontroll. Riksdagsstyrelsen delar alltså uppfattningen i promemorian att beslut om säkerhetskontroll skall få fattas som avser viss tid eller ett visst tillfälle.

Följdändringar

År 1999 genomfördes vissa ändringar i lagen om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott (bet. 1998/99:KU7, SFS 1999:22). Bland annat ändrades lagens rubrik till lagen om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler. Lagen omnämns i tilläggsbestämmelserna 2.4.1, 4.13.2 och 10.7.4 i riksdagsordningen. Den nya rubriken till lagen bör framgå även i de bestämmelserna. Riksdagsordningen bör ändras i enlighet med detta.

Dessutom bör en hänvisning i tilläggsbestämmelse 2.4.1 till 1983 års lag om säkerhetsskydd i riksdagen slopas, eftersom den lagen nu upphävs.

Övriga frågor

Räddningsledning

Riksdagsstyrelsens bedömning: Förslaget att talmannen skall kunna besluta att riksdagen skall ta över ansvaret för räddningstjänsten i de delar där insatserna påverkar riksdagens verksamhet bör övervägas ytterligare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att talmannen skall ges möjlighet att besluta att riksdagen skall ta över ansvaret för räddningstjänsten i de delar som insatserna påverkar riksdagens verksamhet. Räddningsledaren skall i sådana fall utses av talmannen.

Remissinstanserna: Räddningsverket och Regeringskansliet anser att förslaget kräver ytterligare överväganden.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: I 1 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor anges att med räddningstjänst avses de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att förhindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön. Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt. Med olyckor avses plötsligt inträffade händelser som har medfört eller kan befaras medföra skada.

Av 3 kap. 7 § följer att ansvaret för räddningstjänsten inom en kommun – med vissa undantag som saknar betydelse här – åvilar kommunen. I varje kommun skall det sålunda finnas en räddningschef som, om han inte satt annan i sitt ställe, är räddningsledare. Kommunens ansvar kan under vissa förutsättningar övertas av en länsstyrelse eller en annan statlig myndighet. Detta förutsätter dock enligt 4 kap. 10 § att det är fråga om omfattande räddningsinsatser. Vidare förutsätts att regeringen meddelat föreskrifter av den innebörden eller fattat ett särskilt beslut om det.

Förslaget i promemorian innebär att talmannen ges möjlighet att besluta att riksdagen skall ta över ansvaret för räddningstjänsten, och han ges därtill möjlighet att utse räddningsledare. Tanken bakom förslaget är att åstadkomma en möjlighet att besluta om övertagande motsvarande den som regeringen har. Härigenom skulle riksdagen inte behöva vara beroende av att regeringen fattar ett beslut om att staten skall ta över ansvaret för en omfattande räddningsinsats som kan beröra riksdagen. Och en kommunal räddningsledare skulle inte behöva ta ansvar för att exempelvis utrymma riksdagens lokaler, en befogenhet bland andra som han eller hon har enligt 6 kap. 2 § i den ovan nämnda lagen.

Vid en räddningsinsats kan det uppkomma en konflikt mellan å ena sidan intresset av att fortsätta en viss verksamhet och å andra sidan intresset av att

rädda liv eller hälsa. Denna intressekonflikt har lösts så att räddningsledaren har omfattande befogenheter att bl.a. genomföra ingrepp i annans rätt och besluta om tjänsteplikt. Gränserna för användningen av dessa befogenheter har angetts i lagen om skydd mot olyckor. Beträffande ingrepp i annans rätt skall enligt 6 kap. 2 § ingreppet vara försvarligt med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som vållas genom ingreppet och omständigheterna i övrigt. Det finns inte skäl att utgå från annat än att dessa befogenheter utnyttjas med erforderligt omdöme. Det faktum att intressekonflikten när det gäller riksdagens verksamhet kan sägas ha en konstitutionell aspekt ändrar inte denna bedömning. Härtill kommer att remissbehandlingen får anses visa att den lösning som valts i promemorian kan få konsekvenser som är svåra att överblicka. Mot bakgrund av det nu anförda gör riksdagsstyrelsen bedömningen att promemorians förslag bör övervägas ytterligare.

Samhällsviktiga anläggningar

Riksdagsstyrelsens förslag: Anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av riksdagen skall kunna förklaras som skyddsobjekt.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att riksdagens lokaler skall kunna förklaras som skyddsobjekt. Vidare föreslås en definition av begreppet riksdagens lokaler.

Remissinstanserna: Regeringskansliet anser att det behövs ytterligare överväganden beträffande konsekvenserna av förslaget innan det genomförs. Säkerhetspolisen har ifrågasatt om definitionen avsetts täcka även talmannens bostad. Försvarsmakten välkomnar förtydligandet avseende riksdagens lokaler.

Skälen för riksdagsstyrelsens förslag: Lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar (skyddslagen) innehåller bestämmelser som syftar till att åstadkomma skydd mot sabotage, terroristbrott och spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret. I detta skyddssyfte får regeringen enligt 4 § skyddslagen fatta beslut om att bl.a. statliga förvaltningsbyggnader samt olika anläggningar och områden skall utgöra skyddsobjekt. Innebörden av ett sådant beslut är att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet får förenas med bl.a. förbud att ta fotografier och att göra mätningar. I vissa fall krävs medgivande från ägaren till en anläggning för att regeringen skall få fatta beslut om att anläggningen skall vara ett skyddsobjekt. När det gäller riksdagens byggnader anges i 6 § att talmannens medgivande krävs för att regeringen skall få förklara byggnaderna som skyddsobjekt.

Med stöd av skyddslagen kan fastigheter som ägs av riksdagen förklaras som skyddsobjekt eftersom de får anses vara statliga förvaltningsbyggnader (prop. 1989/90:54 s. 62). Ett beslut om att förklara riksdagens byggnader som skyddsobjekt fattades år 1991. Riksdagsstyrelsen anser emellertid att möjlig-

heten att förklara statliga förvaltningsbyggnader som skyddsobjekt inte fullt ut fångar upp de situationer där det ur riksdagens perspektiv finns ett behov av att fatta beslut om skyddsobjekt. Riksdagsförvaltningen bedriver nämligen verksamhet även i fastigheter där förvaltningen är hyresgäst. Huvudsakligen handlar detta om administrativa kontorets lokaler på Jakobsgatan. Begränsningen till förvaltningsbyggnader medför också att det får anses oklart om lokaler där riksdagen tillfälligt kan komma att bedriva verksamhet under en krissituation kan förklaras som skyddsobjekt.

Det nu sagda visar att det finns ett behov av att utvidga skyddslagen så att förutsättningarna förbättras för att åstadkomma ett fullgott skydd av verksamhet som bedrivs av riksdagen. Frågan blir då hur denna utvidgning bör komma till uttryck. Skyddslagens möjligheter att fatta beslut om skyddsobjekt är knutna till vissa områden, byggnader och anläggningar. Efter förebild i 4 § 2, som tar sikte på anläggningar och områden som disponeras av Försvarmakten, anser riksdagsstyrelsen att det bör införas en möjlighet att som skyddsobjekt förklara anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av riksdagen. Riksdagsstyrelsen föreslår att lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar ändras i enlighet med det anförda.

Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

Riksdagsstyrelsen föreslår i detta ärende att lagen (1983:953) om säkerhetskydd i riksdagen upphävs och ersätts av en ramlagstiftning. Erforderlig tid bör lämnas för att riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen skall ha möjlighet att meddela de föreskrifter som krävs för att ett fullgott säkerhetskydd skall kunna uppnås.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Riksdagsstyrelsen gör bedömningen att behov av övergångsregler inte torde föreligga.

Ekonomiska konsekvenser av förslagen

I detta ärende föreslås en ny rättslig reglering för säkerhetsskyddet i riksdagen och dess myndigheter. Tanken är som framgått i det föregående att närmare bestämmelser skall meddelas av respektive myndighet under riksdagen. För riksdagsförvaltningens del är det styrelsens uppfattning att ambitionsnivån i säkerhetsarbetet måste höjas. Detta gäller framför allt beträffande skyddsåtgärden tillträdesbegränsning men också i fråga om säkerhetsprövning av personal. Härtill skall läggas att riksdagsförvaltningen till skillnad från tidigare genom en ändring i lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen ges ett uttryckligt ansvar för fredstida krishantering. Utbildning och information i hithörande frågor bör dessutom öka. Som en följd av den höjda ambitionsnivån kan det uppkomma behov av att rekrytera ytterligare personal för arbete med säkerhetsfrågor.

Kostnadskonsekvenserna av förslagen i övrigt kan för riksdagens del beräknas uppgå till ett par hundra tusen kronor. Dessa kostnader hänför sig främst till införskaffande av ytterligare metalledetektorbågar.

BILAGA 1

Promemorians lagförslag

1 Förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagen

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller vid verksamhet hos

1. riksdagen enligt regeringsformen och riksdagsordningen,
2. riksdagsförvaltningen,
3. riksdagspartiernas gruppkanslier och
4. andra som har fast arbetsplats i riksdagens lokaler.

Med riksdagens lokaler avses alla utrymmen och områden som riksdagen disponerar för sin verksamhet.

Säkerhetsskydd

2 § Säkerhetsskyddet skall utformas med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter och med beaktande av riksdagens öppenhet mot allmänheten och massmedierna samt enskildas rätt att enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar.

Särskilda åtgärder för säkerhetsskydd får beslutas för riksmötets öppnande eller andra speciella tillfällen.

3 § Med säkerhetsskydd avses

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som rör rikets säkerhet, Sveriges förhållanden med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- och bevakningsåtgärd avseende riksdagen, om sekretess gäller för uppgiften enligt 2 kap. eller 5 kap. 2 eller 3 §§ sekretesslagen (1980:100),
3. skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet och
4. skydd mot brand och andra skador i riksdagens lokaler och hjälpinsatser med anledning härav.

Säkerhetsskyddet omfattar även frågor om ordning och säkerhet som sammanhänger med säkerhetsskyddet.

4 § Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter som rör rikets säkerhet, Sveriges förhållanden med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- och bevakningsåtgärd avseende riksdagen, om sekretess gäller för uppgiften enligt 2 kap. eller 5 kap. 2 eller 3 §§ sekretesslagen (1980:100) obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som avses i 1 eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning),
3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).

Säkerhetsskyddet skall även i övrigt förebygga terrorism.

Informationssäkerhet

5 § Vid utformning av informationssäkerheten skall behovet av skydd vid automatisk informationsbehandling beaktas särskilt.

Tillträdesbegränsning

6 § Tillträdesbegränsningar skall utformas så att den enskildes möjlighet att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Bestämmelser om allmänhetens tillträde till riksdagens kammare och utskott finns i riksdagsordningen och i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagen. Bestämmelser om förbud mot tillträde till vissa anläggningar finns i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.

Säkerhetsprövning

7 § Bestämmelser om säkerhetsprövning i riksdagen finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Säkerhetsskyddsavtal

8 § När riksdagsförvaltningen avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling där det förekommer uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess, skall riksdagsförvaltningen träffa ett skriftligt avtal (säkerhetsskyddsavtal) med anbudsgivaren eller leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det särskilda fallet.

Om säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller för anbudsgivaren eller leverantören på grund av 1 § 2 eller 3 i lagen, kan anbudsgivarens eller leverantörens skyldigheter enligt lagen inte göras mindre långtgående genom villkoren i säkerhetsskyddsavtalet.

Utbildning och kontroll

9 § Riksdagsförvaltningen ansvarar för att riksdagsledamöter, anställda vid riksdagsförvaltningen och riksdagspartiernas gruppkanslier samt andra som har fast arbetsplats i riksdagens lokaler informeras om bestämmelserna i denna lag och får utbildning i frågor om säkerhetsskydd.

Riksdagsstyrelsen ansvarar för att säkerhetsskyddet kontrolleras.

Föreskrifter om verkställighet

10 § Riksdagsförvaltningen beslutar om de närmare föreskrifter som behövs för lagens tillämpning på verksamhet som inte rör utövningen av uppdraget som riksdagsledamot. Riksdagsförvaltningen beslutar också om de närmare föreskrifter som behövs för tillämpning av säkerhetsskyddslagens (1996:627) bestämmelser om säkerhetsprövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004 då lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen upphör att gälla.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att 1, 15 och 17 §§ i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgifter

1 § Riksdagsförvaltningens huvuduppgifter är att

1. biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden,
2. svara för de myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 9 kap. 4 § riksdagsordningen,
3. informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,
4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter samt

4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter,

5. svara för säkerhetsskyddet i riksdagen och åtgärder för fredstida krishantering samt

5. tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

6. tillhandahålla etc

Styrelsens ansvar och uppgifter

15 § Styrelsen skall pröva om förvaltningens verksamhet bedrivs effektivt och i överensstämmelse med syftet för verksamheten.

Styrelsen beslutar om

1. förslag och framställningar till riksdagen,
2. målen för förvaltningens verksamhet,
3. förvaltningens årsredovisning, delårsrapport och förslag till budget för riksdagen,
4. åtgärder med anledning av Riksdagens revisorers rapporter över förvaltningens verksamhet och den redovisning som styrelsen skall lämna till riksdagen enligt 7 §,

Nuvarande lydelse

5. åtgärder med anledning av internrevisionens redovisning samt revisionsplan,
6. föreskrifter som enligt denna lag eller andra författningar får meddelas av riksdagsförvaltningen,

7. riksdagsförvaltningens arbetsordning,

8. slutande av kollektivavtal med arbetstagarernas huvudorganisationer, avbrytande av annan förhandling än förhandling i tvist om avtal, lockout eller annan stridsåtgärd samt andra förhandlingsfrågor som är av principiell natur eller har större ekonomisk betydelse eller är gemensamma för riksdagen och dess myndigheter,

9. anställning på chefsnivå direkt under riksdagsdirektören samt av kanslichef i utskott och EUnämnden,

10. frågor som avses i 4 §,

11. frågor som hänskjuts till styrelsen från rådet för ledamotsnära frågor,

12. frågor som är av större vikt eller principiell betydelse eller som riksdagsdirektören hänskjuter till styrelsen.

17 § Riksdagsstyrelsen får överlåta till riksdagsdirektören att avgöra ärenden som avses i 15 § 4–6 och 8–10 i vilka styrelsens beslut inte utan olägenhet kan avvaktas.

Styrelsen får i övrigt överlåta till riksdagsdirektören att besluta om sådana föreskrifter som inte är av större vikt eller principiell betydelse.

Föreslagen lydelse

7. föreskrifter för säkerhetskyddet i riksdagen och åtgärder för fredstida krishantering.

8. riksdagsförvaltningens etc

9. slutande etc

10. anställning etc

11. frågor etc

12. frågor etc

13. frågor etc

17 § Riksdagsstyrelsen får överlåta till riksdagsdirektören att avgöra ärenden som avses i 15 § 4–6 och 9–11 i vilka styrelsens beslut inte utan olägenhet kan avvaktas.

Styrelsen får etc.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bemyndigande för riksdagsdirektören enligt första eller andra stycket skall framgå av arbetsordningen eller genom särskilt beslut av riksdagsstyrelsen.

Bemyndigande för etc.

Ett beslut som har fattats av riksdagsdirektören med stöd av första stycket skall anmälas för styrelsen vid dess nästkommande sammanträde.

Ett beslut etc.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott samt 1 - 3 §§ samt 6 § skall ha följande lydelse.

Lag om säkerhetskontroll i riksdagen

Nuvarande lydelse

1 § Säkerhetskontroll får äga rum i syfte att förebygga att det i riksdagens lokaler förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Lag (1999:22).

2 § Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle eller, då det gäller sammanträde med riksdagens kammare eller offentlig del av sammanträde med ett utskott, visst sammanträde eller viss tid. Lag (1999:22).

3 § Säkerhetskontroll omfattar besökare till riksdagens lokaler. Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen. Lag (1999:22).

6 § Besökare som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll skall vägras tillträde till riksdagens lokaler.

Besökare som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras. Lag (1999:22).

Föreslagen lydelse

1 § Säkerhetskontroll får äga rum när så bedöms nödvändigt med hänsyn till säkerhetsskyddet i riksdagen eller i syfte att förebygga att det i riksdagens lokaler förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

2 § Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle eller viss tid.

3 § Säkerhetskontroll får omfatta alla personer som uppehåller sig i eller inpasserar eller lämnar riksdagens lokaler. Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen.

6 § Personer som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll skall vägras tillträde till eller avvisas från riksdagens lokaler.

Personer som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

4 Förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller vid verksamhet hos riksdagens myndigheter.

Säkerhetsskydd

2 § Säkerhetsskyddet skall utformas med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter och enskildas rätt att enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar.

3 § Med säkerhetsskydd avses

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som rör rikets säkerhet, Sveriges förhållanden med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- och bevakningsåtgärd avseende riksdagen, om sekretess gäller för uppgiften enligt 2 kap. eller 5 kap. 2 eller 3 §§ sekretesslagen (1980:100),
3. skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet och
4. skydd mot brand och andra skador i myndighetens lokaler.

Säkerhetsskyddet omfattar även frågor om ordning och säkerhet som sammanhänger med säkerhetsskyddet.

4 § Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter som rör rikets säkerhet, Sveriges förhållanden med annan stat eller mellanfolklig organisation eller säkerhets- och bevakningsåtgärd avseende myndigheten, om sekretess gäller för uppgiften enligt 2 kap. eller 5 kap. 2 eller 3 §§ sekretesslagen (1980:100) obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som avses i 1 eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning),
3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).

Säkerhetsskyddet skall även i övrigt förebygga terrorism.

Informationssäkerhet

5 § Vid utformning av informationssäkerheten skall behovet av skydd vid automatisk informationsbehandling beaktas särskilt.

Tillträdesbegränsning

6 § Tillträdesbegränsningar skall utformas så att den enskildes möjlighet att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Bestämmelser om förbud mot tillträde till vissa anläggningar finns i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m.

Säkerhetsprövning

7 § Bestämmelser om säkerhetsprövning i riksdagens myndigheter finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

Säkerhetsskyddsavtal

8 § När myndigheten avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling där det förekommer uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess, skall myndigheten träffa ett skriftligt avtal (säkerhetsskyddsavtal) med anbudsgivaren eller leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det särskilda fallet.

Om säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller för anbudsgivaren eller leverantören på grund av 1 § 2 eller 3 i lagen, kan anbudsgivarens eller leverantörens skyldigheter enligt lagen inte göras mindre långtgående genom villkoren i säkerhetsskyddsavtalet.

Utbildning och kontroll

9 § Myndigheten ansvarar för att personalen informeras om bestämmelserna i denna lag och får utbildning i frågor om säkerhetsskydd.

Myndigheten ansvarar också för att säkerhetsskyddet kontrolleras.

Föreskrifter om verkställighet

10 § Myndigheten beslutar om de närmare föreskrifter som behövs för lagens tillämpning. Myndigheten beslutar också om de närmare föreskrifter som behövs för tillämpning av säkerhetsskyddslagens (1996:627) bestämmelser om säkerhetsprövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Härigenom föreskrivs att i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall införas en ny paragraf, 4 kap. 11 §, med följande lydelse:

Föreslagen lydelse

11 § I fråga om räddningsinsatser i riksdagens lokaler får talmannen besluta att riksdagen tar över ansvaret för räddningstjänsten i berörd kommun, i de delar som insatserna påverkar riksdagens verksamhet. I sådant fall utses räddningsledaren av talmannen.

Med riksdagens lokaler avses alla utrymmen, lokaler och områden som riksdagen disponerar för sin verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar

Härmed föreskrivs att 6 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar skall ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

6 § Riksdagens byggnader får förklaras som skyddsobjekt efter medgivande av talmannen.

Anläggningar eller områden som avses i 4 § 3 eller 5 § får inte förklaras vara skyddsobjekt utan medgivande av ägaren, om denne är någon annan än staten.

Vad som sägs om ägaren skall även avse nyttjaren, om anläggningen eller området har upplåtits med särskilt nyttjande.

Föreslagen lydelse

6 § Riksdagens lokaler får förklaras som skyddsobjekt efter medgivande av talmannen. Med riksdagens lokaler avses alla utrymmen och områden som riksdagen disponerar för sin verksamhet.

Anläggningar eller områden som avses i 4 § 3 eller 5 § får inte förklaras vara skyddsobjekt utan medgivande av ägaren, om denne är någon annan än staten.

Vad som sägs om ägaren skall även avse nyttjaren, om anläggningen eller området har upplåtits med särskilt nyttjande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

7 Förslag till lag om ändring av riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelserna 2.4.1, 4.13.2 och 10.7.4 i riksdagsordningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2.4.1

2.4.1

I plenisalen skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får talmannen utvisa samtliga åhörare.

Besökare till åhörarläktaren skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt föremål som kan användas för att störa ordningen i plenisalen. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till åhörarläktaren. Under besöket på åhörarläktaren förvaras de inlämnade tillhörigheterna i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagen.

Ytterligare bestämmelser om tillträde till åhörarläktaren finns i 34 och 36 §§ lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen.

4.13.2

4.13.2

Vid en offentlig del av ett utskottssammanträde skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till en offentlig del av ett utskottssammanträde skall på upp-

Nuvarande lydelse

maning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

10.7.4

Vid en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagen.

10.7.4

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

BILAGA 2

Förteckning över remissinstanser

Riksbanken, Riksrevisionen, Justitieombudsmannen, Regeringskansliet, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten i Stockholms län, Försvarsmakten, Statens räddningsverk, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Riksdagsjournalisternas förening.

Förutom dessa remissinstanser vilka genom skrivelse daterad den 2 december 2003 beretts möjlighet att lämna synpunkter har även Registernämnden inkommit med synpunkter.

BILAGA 3

Utkastets lagförslag

1. Förslag till lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller i verksamhet vid riksdagen, riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter.

2 § I verksamhet där lagen gäller skall det säkerhetsskydd finnas som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter.

Säkerhetsskyddet skall utformas med beaktande av enskildas rätt enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar samt med beaktande av enskildas integritet.

Vid utformningen av säkerhetsskyddet i riksdagen och riksdagsförvaltningen skall öppenheten gentemot allmänheten och företrädare för massmedia särskilt beaktas.

3 § Med säkerhetsskydd avses

1. skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet,
2. skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen (1980:100) och som rör rikets säkerhet, och
3. skydd mot terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terrorism), även om brotten inte hotar rikets säkerhet.

4 § Säkerhetsskyddet skall förebygga

1. att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet),
2. att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som avses i 1 eller där verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet bedrivs (tillträdesbegränsning), och
3. att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (säkerhetsprövning).

Säkerhetsskyddet skall även i övrigt förebygga terrorism.

5 § Vid utformningen av informationssäkerheten skall behovet av skydd för automatiserad informationsbehandling beaktas särskilt.

6 § Tillträdesbegränsningar skall utformas så att den enskildes rätt att röra sig fritt inte inskränks mer än nödvändigt.

Bestämmelser om allmänhetens tillträde till riksdagens kammare och utskott finns i riksdagsordningen och i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler.

Bestämmelser om förbud mot tillträde till vissa anläggningar finns i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar.

7 § Bestämmelser om säkerhetsprövning för riksdagen och riksdagens myndigheter finns i säkerhetsskyddslagen (1996:627).

8 § När en myndighet som lagen gäller för avser att begära in anbud eller träffa avtal om upphandling där det förekommer uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess, skall myndigheten träffa ett skriftligt avtal (säkerhetsskyddsavtal) med anbudsgivaren eller leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det enskilda fallet.

Om säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller för anbudsgivaren eller leverantören på grund av 1 § 2 eller 3 i den lagen, kan anbudsgivarens eller leverantörens skyldigheter enligt lagen inte göras mindre långtgående genom villkoren i säkerhetsskyddsavtalet.

9 § Myndigheter som lagen gäller för skall se till

1. att de som berörs av bestämmelserna i denna lag informeras om innehållet i den och får utbildning i frågor om säkerhetsskydd och
2. att säkerhetsskyddet kontrolleras.

10 § Av 5 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen följer att riksdagsförvaltningen får meddela föreskrifter och råd inom sitt verksamhetsområde. Övriga myndigheter under riksdagen får meddela de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av

1. denna lag och
2. säkerhetsskyddslagens (1996:627) bestämmelser om säkerhetsprövning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006 då lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen upphör att gälla.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Riksdagsförvaltningens huvuduppgift är att

1. biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden,
2. svara för de myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 9 kap. 4 § riksdagsordningen,
3. informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,
4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter *samt*
5. tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

Föreslagen lydelse

1 §

Riksdagsförvaltningens huvuduppgift är att

1. biträda vid behandlingen av riksdagens ärenden,
2. svara för de myndighetsfunktioner och förvaltningsuppgifter som anges i 9 kap. 4 § riksdagsordningen,
3. informera om riksdagens arbete och frågor som rör EU,
4. handlägga ärenden rörande riksdagens internationella kontakter,
5. *svara för säkerheten och för fredstida krishantering i riksdagen samt*
6. tillhandahålla de resurser och den service m.m. som i övrigt behövs för kammarens, utskottens och övriga riksdagsorgans verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 6 §§ lagen (1988:144) om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle *eller, då det gäller sammanträde med riksdagens kammare eller offentlig del av sammanträde med ett utskott, visst sammanträde eller viss tid.*

Beslut om säkerhetskontroll fattas av talmannen och skall avse visst tillfälle eller viss tid.

3 §

Säkerhetskontroll omfattar *besökare till riksdagens lokaler.* Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen.

Säkerhetskontroll *får omfatta alla personer som uppehåller sig i, inpasserar i eller lämnar riksdagens lokaler.* Talmannen får, om särskilda skäl talar för det, undanta personer från kontrollen.

6 §

Besökare som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll skall vägras tillträde till riksdagens lokaler.

Besökare som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras.

Personer som inte underkastar sig föreskriven säkerhetskontroll skall vägras tillträde till *eller aviseras från* riksdagens lokaler.

Personer som inte tillåter undersökning av väska eller annat föremål skall, om det inte anses olämpligt, beredas tillfälle att lämna föremålet till förvaring. Lämnas föremålet till förvaring får tillträde inte vägras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Som skyddsobjekt får förklaras

1. statliga förvaltningsbyggnader, statschefens residens och bostäder samt statsministerns bostäder,

2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätten eller nyttjanderätten och som disponeras av Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt samt militära fartyg och luftfartyg,

3. anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av befolkningsskyddet och räddningstjänsten eller det civila försvaret i övrigt, för energiförsörjning, vattenförsörjning, rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål,

4. områden där Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök,

5. områden där Försvarsmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige eller för att hindra en kränkning av Sveriges territorium, *och*

6. områden där en främmande stats militära styrka tillfälligt bedriver övningar när den här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för internationellt samarbete.

Föreslagen lydelse

4 §

Som skyddsobjekt får förklaras

1. statliga förvaltningsbyggnader, statschefens residens och bostäder samt statsministerns bostäder,

2. anläggningar och områden till vilka staten har äganderätten eller nyttjanderätten och som disponeras av Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt samt militära fartyg och luftfartyg,

3. anläggningar eller områden som används eller är avsedda för ledning av befolkningsskyddet och räddningstjänsten eller det civila försvaret i övrigt, för energiförsörjning, vattenförsörjning, rundradioförsörjning, radio- och telekommunikationer, transporter eller försvarsindustriella ändamål,

4. områden där Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök,

5. områden där Försvarsmakten har satts in för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige eller för att hindra en kränkning av Sveriges territorium,

6. områden där en främmande stats militära styrka tillfälligt bedriver övningar när den här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för internationellt samarbete, *och*

7. anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

riksdagen eller riksdagsförvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

5. Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att tilläggsbestämmelserna 2.4.1, 4.13.2 och 10.7.4 i riksdagsordningen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2.4.1

I plenisalen skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får talmannen utvisa samtliga åhörare.

Besökare till åhörarläktaren skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt föremål som kan användas för att störa ordningen i plenisalen. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till åhörarläktaren. Under besöket på åhörarläktaren förvaras de inlämnade tillhörigheterna i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.*

Ytterligare bestämmelser om tillträde till åhörarläktaren finns i 34 och 36 §§ lagen (1983:953) om säkerhetsskydd i riksdagen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *i riksdagens lokaler.*

4.13.2

Vid en offentlig del av ett utskottssammanträde skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Besökare till en offentlig del av ett utskottssammanträde skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.*

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *i riksdagens lokaler.*

10.7.4

Vid en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall det finnas särskilda platser för åhörare. Åhörare som uppträder störande får genast utvisas. Om oordning uppstår bland åhörarna, får ordföranden utvisa samtliga åhörare.

Nuvarande lydelse

Besökare till en offentlig del av ett sammanträde med EU-nämnden skall på uppmaning lämna in ytterkläder och väskor samt sådana föremål som kan användas för att störa ordningen vid sammanträdet. Den som inte följer en sådan uppmaning får vägras tillträde till sammanträdet. De inlämnade tillhörigheterna förvaras under besöket i särskilda utrymmen.

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *vid sammanträde med riksdagens kammare och utskott.*

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om säkerhetskontroll finns i lagen (1988:144) om säkerhetskontroll *i riksdagens lokaler.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.